

Τελεία+Παύλα
πολιτιστική περιοδική έκδοση
ΝΟΕ-ΔΕΚ 2017
τεύχος 41ο
Free press

Τ+Π
τεύχος επανεκκίνησης

ΕΚΔΟΤΙΚΟ

► Επανεκκίνηση

Η τελεία και παύλα, ως περιοδική πολιτιστική έκδοση, κάνει επανεκκίνηση. Η 10ετής απουσία, ήταν αρκετή, για να μας γεμίσει με πάθος γι' αυτήν την ιδέα που ξεκινήσαμε από παιδιά.

Συνεχίζουμε αυτό το οδοιπορικό, παρέα με παλιούς και νέους φίλους - συνεργάτες που πιστεύουν σ' αυτήν την έκδοση και εκθέτουν το έργο τους μέσα από αυτήν. Τιμή μας. Τιμή μας, που για ακόμη μια φορά ο φίλος και δάσκαλός μας Θανάσης Μουσόπουλος αγκαλιάζει το έργο μας.

Το τεύχος αφιερώνεται στη μνήμη και το έργο του Δημήτρη Σταθόπουλου, που συνήθιζε να λέει: «Στον καιρό της μεγάλης κρίσης που διανύουμε, πρέπει να ανεβαίνει ο πολιτισμός, γιατί αν δεν συμβαίνει αυτό, τότε η κρίση γίνεται χειρότερη».

Η τελεία και παύλα δεν φοβήθηκε ποτέ την πράξη, τα έργα, την ουσία. Βάζουμε λοιπόν χαρτί γραφής και μελάνι, χρησιμοποιούμε τα πιεστήρια μας για να τυπώσουμε αυτό το μεράκι που έχουμε εδώ και χρόνια!

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Μιχάλης Πασχιδής

Συντονισμός έκδοσης -

Διεκπεραίωση: Αθηνά Ηλιάδου

Διεύθυνση -

Επιμέλεια Έλης:

Θανάσης Μουσόπουλος

Συνεργάτες τεύχους (αλφαριθμητικά):

Αλλιώτικες Προτάσεις

Αρσενίου Στέλιος

Αρχοντάκης Λευτέρης

Γκεβρέης Ιωάννης

Εφραιμίδου Ελένη

Ζου Γιώργος

Κελίδου Αναστασία

Κόκκας Νικόλαος

Μουσοπούλου Μαρία

Μπαλαφούτης Θανάσης

Σεργκενλίδης Νίκος

Σπιανίδης Μιχάλης

Ταβουλτσίδης Κώστας

Thrakiots

ΕΔΡΑ

Γραφεία:

Πλάροδος Μπρωκούμη 31

Ξάνθη

Τηλ. 2541024536

Εγκαταστάσεις:

ΒΙ.ΠΕ. Ξάνθης

Τηλ. 2541071178

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία:

Εκτυπώσεις telia+pvla

Σχεδιασμός -

Σελιδοποίηση:

Γιώργος Σαμαρτζής

Σχεδιασμός -

Σελιδοποίηση:

Γιώργος Σαμαρτζής

Βγάζει γιάλλη φουτό
μι το πουδάρ'
σκουμένου στα
πίσω ... 2000 λάρκ!
Του καν κιγώ ...
αμέσως μι γράφουν,
Τι ρε έπαθης;
Σκατά πάτσεις;

#thrakiots

#thrakiots®

facebook: Θρακιώτες - Thrakiots

Τα πιδιά ντοούστζαν μες
στο πάπλωμα, καθραντάω
τη μασιά, ντιβριντάω το
πάπλωμα και τα
μπουλαστάω στο ξύλο.

-Παπούς Κώστας Εράσμος Ξάνθης

#thrakiots

Μαζίκαν μια φρα κάποιοι Θρακιώτες
αναρρουτιούνταν πως είναι δυνατόν να
ασχούλούντι ούλ' μπα' Πόντοι.
-Κάτ πρέπ' να κάνουμι (λέτι ένας)
-Σάν τι ρά (λέτι γιάλλους)
-Να ρε, α πάμι σ' έρημου να χτίσουμι
ένα γιουφύρο'.
-Καλά λες ...
Παένουν που λες, φτιάνουν ένα
γιουφύρούδ', μόλις τελείουσαν χτάζουν
έναν Πόντου να έρεπι μ'ένα καλάμ'.
-Που πάνι ρε αξέδιρφι (ρουτάει ένας)
-Ατσαπάν ασόν γιοφύρ να ψαρέψω...

#thrakiots

Αλλιώτικες Προτάσεις

www.alliotikesprotaseis.gr

Πύργος Άιφελ -VS- Ρολόι Ξάνθης

Τώρα βέβαια θα πείτε τι δουλειά έχει το Παρίσι με την Ξάνθη;
Ο πύργος του Άιφελ, με το Ρολόι της κεντρικής πλατείας;

Δεν θα ήταν σώσημα να πάρουν με κάποιες ίδεες.

Αφορμή στάθηκε ο εορτασμός της παγκόσμιας μέρας καρκίνου μαστού, κατά την οποία το Ρολόι της πόλης φωτίστηκε στα χρώματα του ροζ. Θύμισε λίγο τον πύργο των Γάλλων, που φωταγγεύεται ανάλογα με την εκάστοτε γιορτή (π.χ. στα χρώματα της Γαλλικής σημαίας). Κάπως έτσι τα βράδια στην Ξάνθη (ειδικά τα Σ/Κ που έχουμε επιοκέπτες) μπορούν να γίνουν εντυπωσιακά. Σίγουρα πάντως περισσότερο πιο ενδιαφέροντα.

Σε συνδυασμό με την φωταγγώνη του δημαρχείου (με πολλές προοπτικές) μπορεί να αποτελέσει βραδινό πόλο έλξης και μια νέα σύγχρονη οπτική στην αισθητική του κέντρου της Ξάνθης. Το «παιχνίδι με το φως» και τον τουρισμό, κερδίζει ολοένα και περισσότερο την εποχή μας. Στην Ξάνθη θα μπορούσε να βρει πρόσφορο έδαφος. Το δείχνουν ήδη το κτίριο της Εθνικής τράπεζας, το λαογραφικό μουσείο της ΦΕζ, κ.ά.

Η παλιά πόλη, τα αρχοντικά, οι καπναποθήκες, το άλσος, αλλά και το κάστρο (!) Ξάνθεια, θα μπορούσαν να τύχουν περισσότερης στοχευόμενης «τουριστικής» φωταγγώνης, που θα απογείωνε την πόλη.

Ατομική πρό(σ)κληση σε...

Μεγάλη χαρά και τιμή που ο Μιχάλης και η Αθηνά θέλησαν να συνδράμω στην επανεκίνηση / επανέκδοση της Τελείας και Παύλας

Έθεσα επίτιτλο στα κείμενά μου «Ατομική πρό(σ)κληση σε...». Μπορούμε να συμπληρώσουμε τις τελείες με τη λέξη που μας εκφράζει. Σήμερα προσθέτω «σε Κρητική Ματιά».

Έτος Νίκου Καζαντζάκη - 60 χρόνια από το θάνατό του. Τι λέγει ο μεγάλος κρητικός και οικουμενικός έλληνας Νίκος Καζαντζάκης:

“Από τα πρώτα νεανικά χρόνια βασικός μου αγώνας και πηγή κάθε μου χαράς και κάθε μου λύπης στάθηκε η αδιάκοπη και ανελέητη μάχη που γινόταν μέσα μου, ανάμεσα στη σάρκα και το πνεύμα”. “Οι δύο αυτές δυνάμεις μάχονταν και αν επικρατούσε η μια θα ήμουν χαμένος”, γράφει ο Ν. Καζαντζάκης και συνεχίζει λέγοντας ότι η καρτερική του μέριμνα ήταν η εξισορρόπηση αυτών των δυνάμεων και η εναρμόνιση, η “συμφιλίωση” μέσα του. Δοκίμασε όλους τους δρόμους γι' αυτό το λόγο: “το δρόμο της αγάπης, της επιστημονικής περιέργειας, της φιλοσοφικής έρευνας, της κοινωνικής αναγέννησης και τελικά το δύσκολο και μοναχικό μονοπάτι της ποίησης”. Όμως πάντα έφτανε στην Αβυσσο, και ξανά απ' την αρχή.

Στο Άθω, ύστερα από άσκηση σώματος και πνεύματος, “είδα καθαρά τις ματωμένες πατημασίες του (ενός κάποιου Πολεμιστή εννοεί) ν' ανεβαίνουν απ' την ανόργανη ύλη στη ζωή κι απ' τη ζωή στο πνεύμα. Τότε ξαφνικά έγινε μέσα μου ένα φως: η μετουσίωσή της ύλης σε πνεύμα”. Και συνεχίζει “τώρα έβλεπα καθαρά την πορεία του Αόρατου και ξαφνικά ήξερα ποιο ήταν το χρέος μου: να δουλεύω αρμονικά μ' αυτόν τον Πολεμιστή - να μετου-

Του Θανάση Μουσόπουλου

σιώνων ακόμα κι εγώ, με τις μικρές μου δυνάμεις την ύλη σε πνεύμα, γιατί μονάχα έτσι θα μπορούσα να προσπαθήσω να φτάσω στον ανώτατο σκοπό του ανθρώπου:

την εναρμόνιση με το Σύμπαν. Το

‘νιωσα, κατάλαβα κι ήμουν ελεύθερος’.

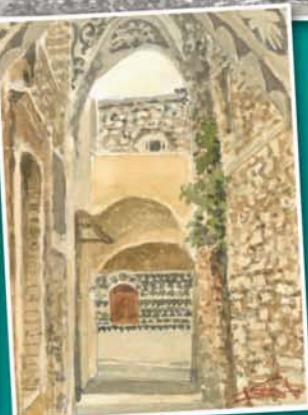
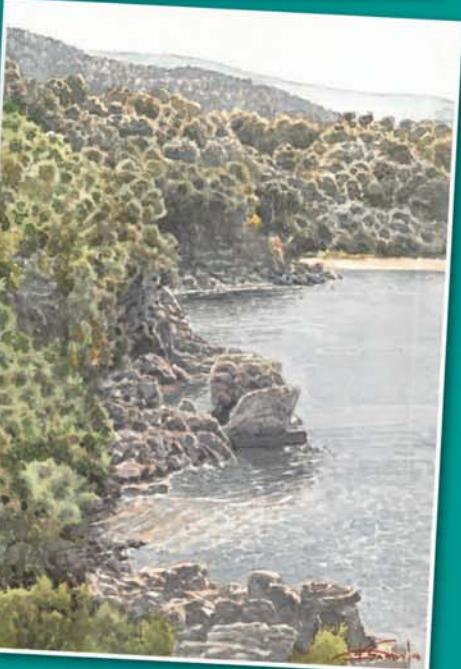
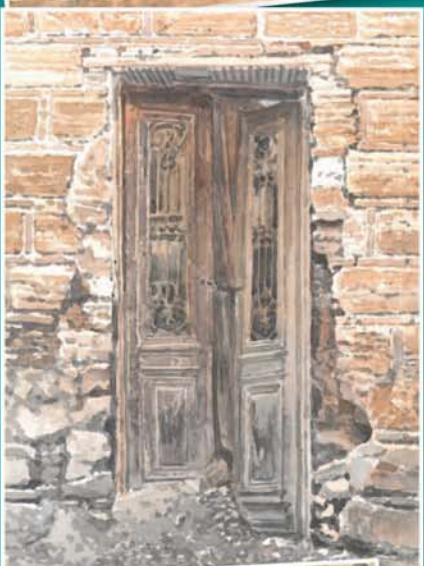
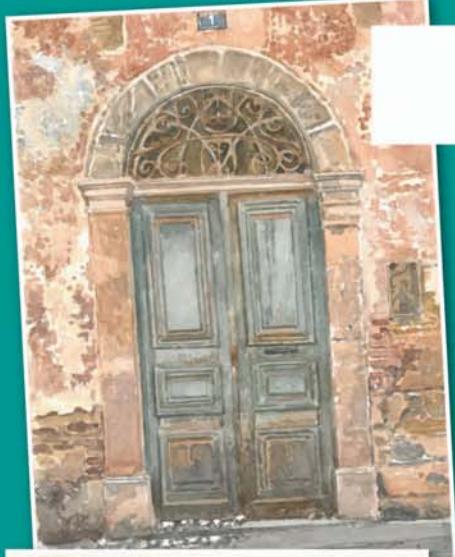
Και τελεώνει: “Τώρα δουλεύω και στοχάζομαι με σιγουριά, γιατί ξέρω πως η συμβολή μου επειδή ακολουθεί τα βάθη του Σύμπαντος δε θα πάει χαμένη... τούτη η αρμονία δεν είναι και πολύ παθητική, αλλά μια αδιάκοπα ανανεωμένη συμφιλίωση και συνεργασία με αντιμαχόμενες δυνάμεις στάθηκε για μένα η ελευθερία μου και η σωτηρία μου””.

“Κρητική Ματιά” του Νίκου Καζαντζάκη “η ηρωική χωρίς ελπίδα και χωρίς φόβο παχνιδιάρα ματιά, που αντικοιζει έτσι τον Ταύρο - την Αβυσσο...”, “...η βεβαιότητα, πως δεν υπάρχει αμοιβή, να μη σε κόβει τα ήπατα παρά να σε γεμίζει χαρά, υπερηφάνεια και αντρεία”.

Θανάσης Μουσόπουλος
Ξάνθη, Οκτώβριος
2017

Δημήτρης Σταθόπουλος,

ο ζωγράφος της Παλιάς μας Πόλης

Στις έντεκα του Οκτώβρη του 2017, η Ξάνθη αποχαιρέθησε με θλίψη και περίσκεψη έναν ξεχωριστό για την πόλη άνθρωπο και καλλιτέχνη.

Ένα σπουδαίο εικαστικό που το πλούσιο έργο του άφησε μια σημαντική πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά στον τόπο μας. Τον Δημήτρη Σταθόπουλο.

Οποιος ανηφόριζε τα σοκάκια της Παλιάς Πόλης, θα κοντοστεκόταν πάντα στο μικρό και γραφικό εργαστήρι ζωγραφικής του που πάνω από σαράντα χρόνια κοσμούσε τα λιθόστρωτα δρομάκια της. Θα θαύμαζε τις αξέινες ακουαρέλες του με τα ιδιαίτερα γήινα χρώματα τους να αποτυπώνουν χαλάσματα και πληγές που χάραξαν τα περάσματα του χρόνου, θα συζητούσε μαζί του και θα έπαιρνε φεύγοντας για φυλαχτό το χαμόγελό του, το ανήσυχο και διαπεραστικό βλέμμα του, την καθαρότητα της ψυχής του, τη δημιουργική και λυτρωτική του θλίψη, την αγάπη του για τη ζωή, όπως και το μεγάλο πάθος του για τη ζωγραφική.

Ο Δημήτρης Σταθόπουλος, ήταν αυτοδιδακτος και φανατικός οπαδός του Μίλο Μανάρα. Τα έργα του, μια αφήγηση μέσω της εικόνας, χωρίς λέξεις, με μοναδικά ηχητικά εφέ τα ήπια χρώματα της φθοράς που αντιστέκεται με την ήρεμη δύναμη της στην εξουσία του καινούργιου. Μια αφήγηματική αληθηλουχία μεταξύ παλιού και καινούργιου γιατί όπως έλεγε ο ίδιος, «το παλιό, είναι κομμάτι απ' το πετσί μας που δε χάνεται».

Η Αλκυόνη Μοσχίδου, στο περιοδικό Icona- Απρίλιος 2001, έγραφε: [...] «Οι ακουαρέλες του Δημ. Σταθόπουλου, είναι σημείο αναφοράς όχι μόνο για την Ξάνθη αλλά για ολόκληρη τη Θράκη. Τα θέματά του είναι αγαπημένα και πολύ οικεία. Χαλασμένες πόρτες, πληγωμένοι σοβάδες, νεοκλασικά σπίτια αφημένα στην αναπόφευκτη φθορά του χρόνου, τοπία της Ελλάδας, το γαλαζίο του ουρανού παντρεμένο τόσο αρμονικά με το πράσινο του βουνού. Οι ακουαρέλες του αποτυπώνουν μοναδικά την ευαίσθησία και την καλοσύνη της ψυχής του, αλλά και την αγάπη του για τις παλιές γειτονιές και τον τρόπο ζωής που αναπολούμε».

Το παλιό που αναπολούμε, το παλιό που κουβαλάμε στο δέρμα και στην ψυχή μας, το παλιό που δε χάνεται και αναδομεί σαν ακρογωνιάς λίθος το καινούργιο, είναι η φιλοσοφία και το βαθύτερο μήνυμα του έργου του, μια απώλεια που αφηγείται τη μοναδικότητα των πραγμάτων μέσα στο χρόνο ή κάτι από την αύρα και την πνοή της Πόλης του Καβάφη που αγαπούσε:

...] καινούργιους τόπους δε θα βρεις
δε θα 'βρεις άλλες θάλασσες.
Ετσι που τη ζωή σου χάλασες εδώ
σ' όλη τη γη τη χάλασες.

Ο Δημήτρης ήταν μοναδικός και σπουδαίος όχι μόνο για την πιστότητα και τη γλαφυρότητα των τοπίων και των κτιρίων στα αμέτρητα έργα του που αποτύπωναν ό,τι πολύτιμο χάνεται μέσα στο χρόνο, όχι μόνο για το ιστορικό, αρχιτεκτονικό, πολιτισμικό υποκομέντο που μας άφησε, καταγράφοντας σημαντικές στιγμές από τις καθημερινές σκηνές της πόλης μας, της Θράκης και γενικότερα ολόκληρου του ελλαδικού χώρου, αλλά και για τον υπερβολικά ευαίσθητο χωστήρα του. Γιατί ζωγραφική είναι χρώμα για τους περισσότερους, αν όχι για όλους.

Το διάφανο, οξυδωμένο, χαμηλότονο χρώμα της ακουαρέ-

Γράφει η Ελένη Εφραιμίδου

λας του, πάνω σε όλες τις πληγωμένες επιφάνειες του χρόνου, μας μεταδίδει τη μοναδική αίσθηση και συγκίνηση αυτού που χάνεται και φεύγει ανεπιστρεπτά.

Τα χρώματά του, είναι ικανά από μόνα τους να ξυπνήσουν μνήμες, να αφηγηθούν σαν μουσική χωρίς λέξεις όλες τις λανθάνουσες αισθήσεις που υπάρχουν μέσα μας. Η θεματολογία των έργων του, στέλνει το μήνυμα μιας αφθαρσίας. Της αφθαρσίας που μπορεί να αποτυπωθεί σε μια ευαίσθητη εικόνα. Η την ενυπναίσθηση μιας απώλειας που γίνεται δύναμη και αφθαρσία.

Οι χαλασμένες πόρτες των σπιτών, νοσταλγικά περάσματα γι' άλλες ζωές, τα αρχοντικά και οι καπναποθήκες της πόλης μας, τα παραδοσιακά κτίσματα του προηγούμενου αιώνα, τα κλειστά μισοκατεστόφαμένα και εγκαταλελειμμένα, γραφικά στη μοναδιά και στη σιωπή τους μαγαζάκια, εκπέμπουν ένα πόνο ψυχής. Τον πόνο της ψυχής του ζωγράφου.

Ο Δημήτρης σκηνοθέτησε μια εποχή που πέρασε και άφησε ανεξίτηλα τα χρώματα της στους τοίχους και στις ψυχές μας.

Οτι τίποτα δεν χάνεται, μας το υπογράφει το έργο του.

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1946. Από το 1974, εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Ξάνθη και το 1978 δημούργησε το μικρό παραδοσιακό εργαστήρι ζωγραφικής, στην παλιά πόλη της Ξάνθης όπου ανηφόριζε καθημερινά ανελλιπώς τα απογεύματα μετά την δουλειά του και έμενε εκεί ως αργά το βράδυ ζωγραφίζοντας. Υπομονετικός, συνεπής και επίμονος, χαρίζεται που συνέδευν το ταλέντο του, δημιουργήσεις έναν όγκο δουλειάς που μας εκπλήσσει. Μόύσα του βοηθός και θαυμαστής του έργου του, η αγαπημένη του σύζυγος Γερακίνα.

Πήρε μέρος σε πάμπολλες ομαδικές εκθέσεις, εντυπωσίασε με συνεχόμενες ατομικές εκθέσεις στην Ξάνθη και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, σκηνογράφησε θεατρικά έργα ομάδων της Ξάνθης, παρέδωσε μαθήματα ζωγραφικής, εικονογράφησε βιβλία και φιλοτέχνησε πορτρέτα Θρακιωτών δημιουργών: Στ. Ιωαννίδη, Κ. Σεραμέτη, Κ. Καραθεοδωρή.

Το 1999 συμμετείχε στο πρόγραμμα Θράκη - Αιγαίο - Κύπρος, δουλεύοντας ως εκπρόσωπος ζωγράφου από την Θράκη στο Μαραθόκαμπο Σάμου. Έργα του βρίσκονται σε συλλογές της Ελλάδας και του εξωτερικού καθώς και σε πολλές δημοτικές πινακοθήκες της Ελλάδας.

Για το έργο του έγραψαν, οι ιστορικοί τέχνης, Χάρος Καμπουριδής, Γιάννης Δαδαλιάρης, ο Παύλος Μπάλογλου στη Φωνή του Πειραιά, η Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (28/4/96), η Αλκυόνη Μοσχίδου στο περιοδικό Icona (28/4/96) κ.ά.

Ο ίδιος, στη διαδικτυακή ιστοσελίδα του έγραφε: «Ψάχνοντας ο ζωγράφος μέσα σε χώρους και μονοπάτια άγνωστα γι' αυτόν, προσπερνά πολλές φορές το χώρο του, της «τέχνης του την περιοχή». Ετσι κι εγώ εδώ και χρόνια, βρήκα αυτήν την περιοχή μέσα στους χώρους που γεννηθήκαμε, μέσα στους χώρους που ζούμε. Οχι φτιάχνοντας το παλιό σαν τουριστικές ζωγράφους, αλλά σαν ένα κομμάτι απ' το πετσί μας. Ο πληγωμένος σοβάς, τα χρώματα που σπάζουν απ' το χρόνο, οι πόρτες οι χαλασμένες που στο γούβωμα του ανοίγματος αισθάνεσαι τη λεστή παλάμη του ανθρώπου. Αυτό προσπαθώ να πω πάντα, χωρίς να υπάρχουν περιθώρια για φυγή. Πολλοί λένε ότι ζωγραφίζουμε το παλιό που χάνεται. Το μπετόν χάνεται, μέσα στο μοναδικό και απόρρωπτό του σχήμα».

Ξάνθη 2-11-2017

Στέφανος Ιωαννίδης: Ένα χρονογράφημα για την Κατοχή

Mε αφορμή τη συμπλήρωση 16 ετών από τον θάνατο του Στέφανου Ιωαννίδη, αλλά και 73 ετών από την απελευθέρωση της Σάνθης από τη βουλγαρική κατοχή χρήσιμο είναι, για να αντιληφθεί κανείς τη συνολική διάσταση της προσωπικότητάς του, να εξετάσει τις κρίσιμες ιστορικές συνθήκες που επικρατούσαν κατά την παιδική και εφηβική του ηλικία, καθώς αυτής συμπίπτει με τα δύσκολα χρόνια του Μεσοπολέμου, της Κατοχής, της Αντιστάσης και του Εμφυλίου.

Ο ίδιος ο Στέφανος Ιωαννίδης στο έργο του «Τα παιδιά των Πελαργών» παρουσιάζει μια μυθιστορηματική μετάπλαση της εποχής εκείνης, που έκανε από τη μέρα της κήρυξης του πολέμου του '40 και φτάνει μέχρι το 1945. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο αναγνώστης μπορεί να ταυτίσει το κεντρικό πρόσωπο (που ονομάζεται Βαγγέλης Χρηστίδης) με το πρόσωπο του συγγραφέα.

■ Η κήρυξη του Πολέμου

Στις 28 Οκτωβρίου του 1940 η Ιταλία ζήτησε την ελεύθερη διόδο των στρατευμάτων της από το ελληνικό έδαφος. Το τελεσίγραφο απορρίπτεται από τον πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά. Η Ιταλία κηρύσσει τον πόλεμο κατά της Ελλάδας. Γράφει ο Στέφανος Ιωαννίδης, καθώς μαθαίνει ο ήρωας του έργου του την κήρυξη του πολέμου:

«Στον πόλεμο καταρρέουν τα πάντα... Ποιος θα γυρίσει να σε πει... Ποιος θα σε υπολογίσει για κύριο; Θα' ρθει η κατοχή... Τι με κοιτάς! Αγνωστη λέξη, ε; Θα τη μάθεις... θα δουλέψεις χαμάλης, θα δουλέψεις σκαφτιάς... θα πουλήσεις πασατέμπο έξω από τον κινηματογράφο, στο παλάρι, θα αργάξεις ένα δαγκωμένο απόφαγι φωμί που θα σου πετάξουν και θα το φας λαϊμαργά. Θα χεις την απαίτηση τότε να σε αποκαλέσουν κύριο;

Η μήπως όταν σε γίφουν ένα βράδυ στη φυλακή... τι τινάζεσαι ως εκεί πάνω!... κακομοίη πόσα έχει να δεις!... θα σκλείσουν στη φυλακή και φαντάζεσαι ότι θα σου πουν: «Κύριε, περάστε παρακαλούμε». Θα σπρωχτείς για ένα κομμάτι λάσπη, ζέρεις πως το λένε; Που να ζέρεις από τώρα... θα μάθεις... «μπομπότα», θα σπρωχτείς, θα πασχίσεις να κλέψεις τη σειρά ενός άλλου... ποιος: Εγώ; Αστειέσθαι; - ναι, ναι εσύ Βαγγέλη, γιατί κοιτάεις ένας άλλος να σου κλέψει τη σειρά, και έχει την απαίτηση να σου πουν: «μπράβο σας κύριε!»

Όταν πεινάς, όταν υποφέρεις, όταν δε θα μπορείς να μιλήσεις τη γλώσσα σου - γιατί; Βιάζεσαι παλικάρι μου, αλιμόνο αν τα ζέρεις από τώρα - κοντολογής μέσα στον πόλεμο, μέσα στη στέρηση, μέσα στην κόλαση, είναι δυνατό να είσαι κύριος;

Ει, ύστερα; Πόσο θα κρατήσεις ο πόλεμος, θα περάσει... όλα καλά... Πού είσαι ακόμα!

Θα τελειώσεις ο πόλεμος... Τελειώνουν οι πόλεμοι; Σε λίγο πάλι πόλεμος, πιο πικρός... θα σε πάρουν στρατιώτη... τι εκπλήσσεσαν; Ναι! Καλά άκουνσε: Στρατιώτη... Δεν το πιστεύεις ε; Μακάρι να μπορούσαμε να κάνουμε ότι επιθυμούμε! Ναι! Θυμάμαι είχες μέσα σου κάποτε ορκιστεί: «γάω, δεν θα πάω στρατιώτης. Και αν πάω, δεν θα πιάσω όπλο!» Μην κάνεις πως το ξέχασες, το είπες. Φυσικά δεν ήταν δειλία, αν τολμήσεις όμως πες το αυτό όταν θα σε φωνάζουν στρατιώτη... Θα πας λοιπόν, αγαπητέ μου, θα κοιμάσαι στο αντίκρυν, λάσπες, νερά κάτω από τη ράχη σου, θα τα βγάζεις με τις χούφτες... δε σου φάινεται πολύ να σε πουν τότε κύριο; Οταν θα χτυπάς τις πόρτες ζητώντας υποστήριξη, ζητώντας δουλειά, ζητώντας υποτροφία, όταν παρακαλεῖς να σε βοηθήσουν άνθρωποι που και η θέα τους ακόμα θα σε φέρνει εμετό, τι θα πειμένεις; Να σου πουν: «Μάλιστα, ευχαριστώς κύριε». Θα περάσουν χρόνια, πόσα; Αν ήξερα και για να σου πω. Κάποτε κάποια μέρα θα ακούσεις δίπλα σου, κάποιος συνομιλητής σου θα σου πει: «Κύριε Χρηστίδη».

Έκπληκτος εσύ θα φάγης γύρω σου να εξακριβώσεις ποιος είναι αυτός ο κύριος... Αφού και Χρηστίδης ποιος είναι, ούτε θα αντιληφθείς αμέσως.

...Πριν φύγει, όταν γύρισε στην αίθουσα με τους συμμαθητές του να πάρει τα βιβλία του κοντοστάθηκε λίγο, σαν ένοχος πίσω από τον πίνακα, σαν κάτι να μηχανεύστων;

Χάραξε στον τοίχο τούτες τις λέξεις: «28 Οκτωβρίου 1940. Πόλεμος.» Πότε θα επανέλθουμε άραγε στην αίθουσα αυτή; Κάποτε, ύστερα από χρόνια, πόσα; Τριά, πέντε; Οκτώ; Το θυμήθηκε, αλλά δεν πήγε να δει αν βρίσκονταν οι λέξεις αυτές χαραγμένες στον τοίχο. Γιατί σ' αυτό το μεταξύ, το σχολιό είχε γίνει κέντρο διερχομένων, γερμανική καζάρμα, βουλγαρική τεχνική σχολή, πάλι σαράβαλο πια, ξανά Γυμνάσιο.»

Γράφει ο Νίκος Σεργκενλίδης
Δικηγόρος

■ Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος

Ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος διακρίνεται σε τρεις περιόδους. Κατά την πρώτη (28 Οκτωβρίου έως 13 Νοεμβρίου 1940) ο ελληνικές δυνάμεις αντιμετωπίζουν την επίθεση του ιταλού εισβολέα. Κατά τη δεύτερη (14 Νοεμβρίου έως 28 Δεκεμβρίου 1940) ο ελληνικός στρατός εξαπολύει μεγάλη επίθεση κατά τον Ιταλών με αποτέλεσμα να διεισδύσει βαθιά στο έδαφος της Β. Ηπείρου και να καταλάβει μια σειρά από σημαντικές πόλεις. Στο βρότειο τομέα ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει την Κορυτσά (στις 21 Νοεμβρίου), τη Μοσχόπολη (στις 29 Νοεμβρίου) και το Πόγχαρδες (στις 30 Νοεμβρίου). Στον παραλιακό τομέα, όπου οι ιταλοί αρχικά είχαν διεισδύσει σε μεγάλο βάθος στο ελληνικό έδαφος, υποχρεώνονται να εκκενώσουν την κουλάδα του Καλαμά και στις 6 Δεκεμβρίου ο ελληνικός στρατός εισέχεται στον Αγίου Σαράντα. Στον κεντρικό τομέα ο ελληνικός στρατός εξουδετερώνει μια μεραρχία αλπινιστών και στις 9 Δεκεμβρίου καταλαμβάνει το Αργυρόκαστρο. Αρχίζουν λοιπόν και οι πρώτες νίκες, αλλά και οι πρώτες επιτροφές των τραυματών από το μέτωπο... Ο δεκαπέταρχος Βαγγέλης Χρηστίδης (ή αλλιώς Στέφανος Ιωαννίδης) θυμάται:

«Βουτίζανε ακόμα οι καμπάνες οι χτεινινές. Στα μετόπισθεν οι άνθρωποι δεν είχαν τη δυνατότητα να ακούσουν τους κρότους από τα κανόνια, να ακούσουν τα ντουφέκια. Κάτι έπειτε και αυτοί να ακούσουν για να νιώσουν τον πόλεμον τη θύελλα. Για αυτό μόλις έπειτε καμά πόλη στην Αλβανία, δόστον οι καμπάνες αναστάσιμα να προσπαθούν να ξυπνήσουν τη χαρά στις καρδιές των ανθρώπων.

Τεπέλενι, καμπάνες, Κορυτσά, καμπάνες, Αργυρόκαστρο, καμπάνες. Και φώναζαν τα παιδιά στη γειτονιά χτυπώντας ενθουσιασμένα τα χέρια. Ζήτω: Πήραμε την Πελένη. Πήραμε τα Κορύτσα, Πήραμε τους Σαράντα! Και τραγούδουσαν: «Κορδόπο Μουσαλίν!... και τραγούδουσαν «Πούν είσαι όμε Μπενίτο».

...Και μέσα σε αυτούς του μήνες άρχισαν να έρχονται οι πρώτοι τραυματίες από το μέτωπο. Τολιγόμενοι στους επιδέσμους, με τις κουρελιασμένες χλαίνες, ακούπιμούσαν κατάκοποι στους ώμους των κυριών των φιλανθρωπικών σωματείων. Που κατέβαιναν στο σταθμό, άλλοτε στην πλατεία να τους ράνουν με δάφνες... να τους προσφέρουν τσιγάρα. Και όταν οι τραυματίες παραλαμβάνονταν από τις νοσοκόμες, τίναζαν οι κυρίες με τρόπο τη σκόνη, και μαζί και καμά πλακωτή από τους επιδέσμους που θα είχε κολλήσει ή και κανένα κομματάκι ξεραμένο αίμα. Τίναζαν και τον πόνο του τραυματία.

Και τη δευτέρα η τοπική εφημερίδα δημοσίευε περιγραφές με ωραίους τίτλους: «οι αξεις της πατριδος, επιτέλεσαν και πάλι το καθήκον τους».

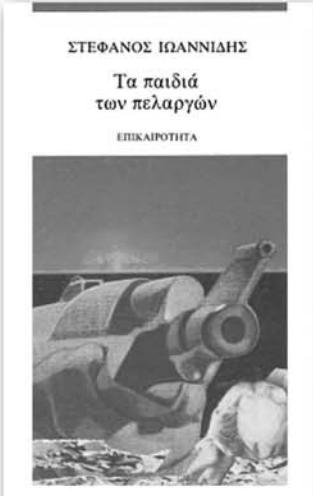
Κατέβαιναν και οι γριούλες στους τραυματίες. Αυτές δε βαστούσαν δάφνες να ράνουν τους τραυματίες. Μόνο τα δάκρυα τους κολλούσαν στα λερωμένα πόδια των τραυματών, μαλάκωναν τα αίματα από τα χέρια τους, μαλάκωναν την καρδιά τους. Και φυσικά, μια και δεν είχαν επίσημη ιδιότητα, δεν έγραφαν τίποτα οι εφημερίδες για αυτές.

■ Η γερμανική εισβολή

Στις 6 Απριλίου του 1941 οι γερμανικές στρατιές εισβάλλουν στην Ελλάδα. Στις 7 Απριλίου διελαγούνται σκληροί αγώνες στη Γραμμή Μεταξά. Οι Γερμανοί καταλαμβάνουν τα οχυρά Ιστιμπέτη, Κελκαγιά, Απαλούκι και Νυμφαία. Στις 8 Απριλίου η επίμονη προσπάθεια των γερμανικών δυνάμεων έχει ως αποτέλεσμα την διάσπαση της Γραμμής Μεταξά από δύο ορεινές μεραρχίες. Η 2η Μεραρχία Πάντοπε εισβάλλει στο ελληνικό έδαφος. Η γερμανική 164η Μεραρχία καταλαμβάνει την Σάνθη. Ο Στέφανος Ιωαννίδης γράφει: «Και πέρασαν οι πέντε μήνες. Κατέβηκαν οι Γερμανοί. Περάσανε τα σύνορα οι Γερμανοί, και ακόμα πριν περάσουν ακόμα το κατώφλι μας, απλώθηκε η Αναρχία.

Δίνουν οι σοφοί ορισμούς όσους θέλουν για την αναρχία. Μα οι σοφοί την αναρχία την βλέπουν πιάνα από τους χοντρούς μιωπούς τους φακούς στα κτιριονισμένα βιβλία.

Αν βρίσκονταν ανάμεσα στο λαό, τη μέρα που ο εχθρός πατά το κατώφλι της χώρας, τότε θα βλέπανε και αυτοί την αναρχία στην πράξη. Τότε θα καταβέτανε τα όπλα. Θα δηλώνανε ότι δεν μπο-

ρούνε να δώσουν ορισμό της αναρχίας.

Τι είναι αναρχία;

Νύχτα, κρυφά, ο πρώτος άρχοντας της πόλης παρέα με τον πρώτο τρελό, τον ψυχασμένο, να τρυπώνει στη νεκροφόρα και να παίρνει το δρόμο της φυγής.

Πανικός της φυγής.

Νέοι, κουρασμένοι από τόλεμο, εξαντλημένοι από πείνα πατεράδες, με τα παιδιά τους φορτωμένα στους ώμους, γυναίκες ένπολητες, τραυματίες του αλβανικού, αλλόφονες να τρέπονται στη φυγή. Ποιος να εμποδίσει τους κατσίβελους σε μια νύχτα να σπάσουν τα λουκέτα των μαγαζιών, να σπάσουν τα ρολά, να σκορπίσουν τα τρόφιμα στους δρόμους; Μπορείς να φανταστείς νοικοκυρδαίους, αξιοσέβαστους, να χαίρουν ως το απόγευμα της εκτιμήσεως, «υπόδειγμα τιμοτήτας, ευπρέπειας και σοβαρότητας» και να μπουκάρουν την ίδια νύχτα στα μαγαζιά και να κάνουν γάματα τ' αλεύρι, τη ζάχαρη, τα υφάσματα, τις κορνίτσες για φωτογραφίες, τα χαρτιά από τα βιβλιοπωλεία, τα κουμπιά από τους νεοτερισμούς, τα τογιάρα από τα καπνοπωλεία; Ποιον να ντραπούν; Τον εαυτό τους; Που είναι; Μπορούν να τον βρουν άραγε πουθενά; Ποιον να φοβηθούν; Τις αρχές; Ποιες αρχές; Τις ηθικές; Καταχωνιάστηκαν. Τις πολιτικές, τις στρατιωτικές, τις αστυνομικές; Τράπηκαν σε φυγή.

Αναρχία.

Να βλέπεις τους νοικοκυρδαίους να κυλούν τα βαρέλια στο δρόμο, να σπάνε τα πώματα από τα βαρέλια, από τους τενεκέδες, από τις νταμιτζάνες. Να κυλάει στο δρόμο το λάδι, το πετζέλαιο, το ξύδι. Να μαζεύουν το λάδι, το πετζέλαιο, το ξύδι με τενεκέδακια, με μπουκάλια, με τις χούφτες, να βάζουν και στις τσέπες ακόμα.

Δεν θα κλείστε με φίκη τα ματιά όταν θα δεις το χαμάλη που κουβαλάει στην πλάτη ένα χρηματοκιβώτιο πελώριο, να βασανίζεται από κάτω από αυτό; Να ορμά ένας άλλος να του το αρπάξει. Να γίνεται πάλι, να σπάει το χέρι, το κόκαλο από το χέρι του πρώτου να σφηνώνεται στο κρανίο του άλλου.

Και να φεύγουν... να βαδίζουν οι άνθρωποι, να περνούν τα χωριά, να διαβαίνουν πολιτείες, να κυνηγούν να προφτάσουν τη λευτεριά που φεύγει... και να βλέπουν μπροστά τους ζαφνικά τους στρατιώτες του τρίτου Ράϊχ.

Αναρχία!

Οι Γερμανοί γνώριζαν πολύ καλά την αναρχία. Δεν ήταν η πρώτη χώρα που θα κούρσευαν. Φρόντισαν λοιπόν έγκαιρα να την εξωραΐσουν την αναρχία. Πριν κατέβουν ακόμα, παράξενο! Ποιος πρόλαβε να τοιχοκρατήσουν οι πελώριες εκείνες αφίσες: «Ελληνες! Δεν κατερχόμεθα εις την αιώνια Ελλάδα ως εχθροί. Σεβόμεθα τον πολιτισμό σας, σεβόμεθα την μνημην των σοφών, που έδωσαν εις τον κόσμο τα φώτα. Εμεις που αναδείξαμεν τον Χάινε, τον Σίλλερ, τον Γκαίτε. Εμεις που σας επείλαμε τον Θόνανα! Εμεις που αναπτύξαμε την μελέτη των κλασσικών. Που οι ερευνητάι μας έφεραν εις φως τα μνημεία σας...»

Γράφανε οι αφίσες. Μιλούσαν για τέχνες, για γράμματα, για πολιτισμό...

Ομως.

«Εμεις σας φέρνουμε τον πόλεμο! Σας φέρνουμε την κατοχή, την πείνα! Τον ολέθρο! Το Θάνατο! Το έγκλημα...» δεν γράφαν οι αφίσες. Αυτά τα κουβαλούσαν στους γυλιούς τους, στα σακίδιά τους, στα αυτοκίνητά τους. Στις καρδιές τους... Ήταν τα δώρα που κομίζανε στους λαούς που έρχονταν να τους επιβάλλουν τη νέα τάξη πραγμάτων.»

■ Η βουλγαρική Κατοχή

Οι Γερμανοί μετά την είσοδό τους στην Αθήνα (στις 27 Απριλίου του 1941) και την κατάληψη της Κορίτσης (τον Μάιο του 1941) έχουν απλώσει την κυριαρχία τους σε όλη την ελληνική επικράτεια. Τα ιταλικά και βουλγαρικά στρατεύματα ακολουθούν τους Γερμανούς και αμέσως τίθεται σε εφαρμογή σχέδιο διαμελισμού της Ελλάδας. Η Ιταλία καταλαμβάνει τα Επτάνησα, ενώ στη Βουλγαρία παραχωρείται αρχικά η ζώνη ανάμεσα

για φυτοφάσουλα σκουληκιασμένα. Και τα κουπόνια για φούχα, για τρόφιμα που δίνανε για τους γρακούς. Άχρηστα για αυτούς. Τα πουλούσαν και αυτά στους «γραμμένους», για ένα μουχλασμένο φωμί, για ένα απόφοιτο. Που θα βρίσκαν χρήματα να αγοράζαν τα φούχα που χρησιγόνταν με το κουπόνι; ... Κατέβαιναν οι ταμπέλες των μαγαζιών για να εξανθεύουν με καινούρια ονόματα και στη γλώσσα του κατακτήτη. Περνούσαν οι παλιοί μαγαζάτορες μπροστά από τα μαγαζιά τους, έβλεπαν μέσα τα καινούργια αφεντικά, πήγαιναν στο σπίτι τους, και έκλαιγαν.

Έθαψαν οι Γραικοί τη γλώσσα τους μέσα στο στόμα, μια και η γλώσσα τους, όπως έλεγε ο κατακτήτης, είχε πεθάνει. Μόνο στα σπίτια τους μιλούσαν χαμηλόφωνα.

Μπλοκάρονταν τα σπίτια και γίνονταν έρευνες που κρατούσαν από το πρωί έως αργά τη νύχτα, χωρίς φαί, χωρίς φωμί, χωρίς νερό, κλεισμένοι οι γραικοί στα σπίτια. Και μη βρίσκοντας όπλα, ενοχοποιητικά χαρτιά, πάιναν από τα σπίτια ματγάλια, μαντολίνα, φωτογραφίκες μηχανές, φαδιόφωνα, πάιρναν τα μολύβια των παιδιών, τη χαρά των παιδιών, τα παιχνίδια τους.»

■ Η απελευθέρωση της Ξάνθης

Η Ξάνθη απελευθερώνεται στις 11 Σεπτεμβρίου 1944. Αρχίζει η αποχώρηση των Βουλγάρων. Γράφει ο Στέφανος Ιωαννίδης:

«Αυτές τις ημέρες καραβάνια ολόκληρα φεύγαν οι εχθροί. Πότε είχε κατέβει τόσος πληθυσμός και είχε πλημμυρίσει τον κάμπο; Φεύγαν και φεύγαν και είτε ταπειάτοις και λέαντοις, βοδάμαξα και να μεταφέρουν μπουφέδες και καρδαρόμπες και καθρέπτες και σαλόνια. Αγορασμένα για λίγο στάρι, για λίγα φασόλια, για λίγο αλεύρι. Ποιος να σκεφτεί εκείνη την ώρα να τα κρατήσει. Τα βλέπαν οι γραικοί και λέγαν: «Εξεκούπιστείτε και χαλάλι σας». Όμως στα σύνορα τους λέγαν «στοπ, αυτά δεν περνάνε». Και φεύγαν οι δωσιλογοί, φεύγαν οι βουλγαρογραμμένοι, φεύγαν οι εγκληματίες πολέμου. Όσοι προλαβίζαν φεύγαν, όσους κατάφεραν τους πάναν, άλλους κρυμμένους κάτω από πραμάτies. Μεγάφωνα στηθήκαν στα δικαστήρια και άκουγε ο κόσμος για τους τόνους άμιο που έφαγε μαζί με την μπομπού, άκουγε για αυτούς που θησαυρίζαν αγοράζοντας το αίμα των γραικών, τις ζωές των παιδιών τους... Δύο κιόλας ικανοποίησαν την αγανάκτηση των μέχρι της σκλήβων. Θέαμα στην κεντρική πλατεία η εκτελεσή τους. Ο ένας είχε ταΐσει όλα τα χρόνια αυτά χιλιάδες οκάδες χώμα μαζί με το καλαποκάλευρο που άλεθε στο μόλιο τους γραικούς. Ο άλλος... Ο άλλος άπλωσε το μίσος του, άπλωσε το κέρδος τη μανία στα κάθε τομέα της ζωής. Τράπεζες, επιχειρήσεις, υποδείξεις στους διοικούντες ποιον να εξολοθρεύσουν.... Και θέλησε να εξασφαλίσει την υπεροφήμια... το ρολόι της πλατείας χτυπούσε έντεκα. Οι σφαίρες σαν υπόκρουση...»

Προσωπικά, τον Στέφανο Ιωαννίδη δεν είχα την χαρά και τιμή να τον γνωρίσω. Μου αποκαλύφθηκε όμως μέσα από τα κείμενά του, και μου αποκάλυψε, ως ένας άλλος χρονογάραφος, μιαν άλλη εποχή, όχι όμως πολύ μακρινή από τη σημερινή. Ας μη λησμονούμε άλλωστε ότι από τότε πέρασαν μόλις 73 χρόνια.

Τα λόγια του στο τέλος του μυθιστορήματος αντηχούν και σήμερα, περισσότερο από ποτέ άλλοτε, επίκαια: «Εχετε ευθύνη απέναντι σε αυτούς που θυσίασαν τη ζωή τους, την ακεραίωτη τους, το παν. Ευθύνη απέναντι των ιδιων σας των εαυτών σας. Ευθύνη απέναντι της γενιάς σας, που θα είναι ο θεμελιώτης της νέας ζωής, αλλά και απέναντι της νέας γενιάς που έχεται από πίσω σας. Τι θα τους δώσετε; Τι θα τους δώσει η γενιά η δική σας; Η γενιά της Ευθύνης. Η γενιά που στα χέρια σας θα εναποθέσει την τύχη της η ανθρωπότητα. Αγωνιστείτε να μην σας πάρουν αυτό το δικαίωμα. Μην καμφθείτε. Να αγωνιστείτε, όπως αγωνίζεστε τώρα. Τώρα στον πόλεμο. Υπερασπίστε την Ελλάδα σαν ειρηνικά έργα».

ποίηση

**τιμή σ' εκείνους
όπου στην ζωή των όρισαν
και φυλάγουν Θερμούλες***
στον Στράτο Αγγελίδη

Η πρώτη ημέρα του Απριλίου του 1453 ξημερώνυτας, ο κυρ Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος, ανεβασμένος πάνω στα τείχη της Πόλης, βλέποντας και νοιώθοντας τα στήθη των εχθρών που μαζεύονταν και που θα εξαπέλυναν την μάχη την πιο λυσσασμένη την ώρατη, κάλεσε το γένος σε ξεσηκωμό και δεήθηκε και φώναξε σε βοήθεια όλους τους ανά την γη Έλληνες. Ακούγοντάς τον, δεν προστέλλεται στο πόδι του οι σύγχρονοι του Βυζαντινοί, παρά μονάχα λίγοι, τόσοι που να μετριούνται εύκολα με μάτι. Την κρίσιμη την ώρα του γένους εκείνη, αφού κατάλαβαν τον κίνδυνο, τρέξανε από όλα τα μέρη και ήρθαν, κρυφά ο καθένας και μεταμφιεσμένοι, άλλοι σε Καταλανούς και άλλοι σε Βενετούς ιππότες, όλοι οι ποιητές των περασμένων αιώνων και των επόμενων. Και έβλεπες εκεί τον Ομήρο, τον Ησίοδο, τον Περικλή, των Ιάσονα, τον Ηρακλή, τον Οδυσσέα, τον Ηράκλειο, τον Αλέξανδρο τον Μέγα, τον Αχιλλέα και τον Θησέα και ακόμη έβλεπες τον Μάρκο Μπότσαρη, τον Ελύτη, τον Ρήγα Φεραίο, τον Αδαμάντιο Κοραή, τον Αθανάσιο Δάκο, τον Κολοκοτρώνη και άλλους πολλούς. Την ίδια νύχτα μετρήθηκαν και είδανε πώς ήτανε

πα

Το χρέος των λέξεων απέναντι στα πράγματα

Θα χιμάνει απρόμητες καταπάνω στην ευτέλεια σαν τις γάτες τ' Αι-Νικόλα μένα πόδι, μένα μάτι, με μισή ουρά Για να υπάρχουμε εκείθεν θα πεθαίνουν εντός της φαρμακούμενές

Οι λέξεις δεν κατεδαφίζονται στις ουρές των ανέργων Δεν γεννάνε τα παιδιά τους στο δρόμο Δεν τσακίζονται από μπαλκόνια Οι λέξεις παχαίνουν από την ακινησία του εικονικού τους σύμπαντος Ακκίζονται σε τρύπια δίκτυα εκμαυλίζονται Οι λέξεις εκτροχιάζουν λόγο-έργο-νόμημα Μόλις βγει κουβέντα από τα χείλη τους η αλήθεια γίνεται φέμα και το φέμα νόμος (και ο νόμος δεν είναι το δίκιο του εργάτη) Οι λέξεις δεν αλλάζουν τον κόσμο γιατί δεν το πιστεύουν πια Οτι ο κόσμος από αυτές εξαρτάται Τις λέξεις -προσευχές Τις άγιες λέξεις μας Που θα γεννάνε τα παιδιά των σταυρωμένων ανθρώπων στο δρόμο Και δε θα γυρεύουν πια να μεταδώσουν νόμιμα για αυτό που από αισθήματα αυλακώνεται Μόνο θα φελλίζουν θα τραυλίζουν θα νεύουν Κατανυκτικά θα σκύβουν να περάσει ο άρρωτος τρόμος αυτού που χάσκει σε φορτηγά-ψυγεία σάπια καράβια μηχανοστάσια σύρματα

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΕΛΙΔΟΥ

Δήμος

Ο καιρός των δημοσκόπων που γίνονται δημοκόποι και των δημοκόπων που γίνονται δημοσκόποι.

Εις άτοπον απαγγωγή

Η αντίφαση μου πήρε το μυαλό, μετα μου το ξανάβαλε στη θέση του.

ΘΩΜΑΣ ΒΟΥΓΙΟΥΚΛΗΣ

Σημείωση: Υιοθετώ το ακόλουθο θεώρημα: το τονικό σημάδι στη λήγουσα είναι πλεονασμός (=βλακεία). Επομένως, κάθε λεξη χωρίς τονικό σημάδι σημαίνει ότι τονίζεται στη λήγουσα. [Για την απόδειξη δες σχετικά αρθρα των Π. Καμπάκη - Θ. Βουγιουκλή.]

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Heward Gardner

Ο Heward Gardner το 1983 στο μνημειώδες έργο του «Frames of Mind» (Τα Ορια του Νου) διατύπωσε τη θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης. Σύμφωνα με αυτή και αντίθετα με ότι ήταν έως τότε ευρέως αποδεκτό στο χώρο της ψυχολογίας και της ψυχομετρίας, ο συγγραφέας υποστηριξε ότι δεν υπάρχει αυτό που λέμε Νοημοσύνη ως κάτι ενιαίο, αδιάίρετο και σταθερό. Διατύπωσε ένα νέο δικό του ορισμό για την έννοια της νοημοσύνης: «Ορίζω τη νοημοσύνη ως βιοψυχολογική δυνατότητα για την επεξεργασία συγκεκριμένων μορφών πληροφοριών με συγκεκριμένους τρόπους. Οι άνθρωποι έχουν αναπτύξει πολλές διαφορετικές ικανότητες να επεξεργαζόνται πληροφορίες –τις ικανότητες αυτές τις ονομάζω «νοημοσύνες»– που τους επιτρέπουν να λίνουν προβλήματα και να κατασκευάζουν προϊόντα. Για να θεωρηθούν «ευφύη», οι λύσεις και τα προϊόντα αυτά πρέπει να χαρίζουν εκτίμησης στο πλαίσιο ενός τουλάχιστον πολιτισμού ή κοινωνίας».

Με βάση αυτό το ορισμό προχώρησε ακόμα περισσότερο, ισχυρίζομενος ότι η νοημοσύνη είναι πολλαπλή, ότι υπάρχουν «περιοχές» της νοημοσύνης, ή αλλιώς τύποι νοημοσύνης. Οι τύποι αυτού νοημοσύνης και ανάλογα με το πόσο ανεπτυγμένος είναι ο κάθε ένας από αυτούς, συνθέτουν το νοητικό προφίλ του καθενός από εμάς.

Οι τύποι νοημοσύνης συμφένουν με τον Gardner είναι οι εξής:

- Γλωσσική νοημοσύνη
- Λογικομαθηματική νοημοσύνη
- Μουσική νοημοσύνη
- Χωροαντιληπτική νοημοσύνη
- Σλαματική – κιναισθητική νοημοσύνη
- Διαπροσωπική νοημοσύνη
- Ενδοπροσωπική νοημοσύνη
- Φυσιογνωσική νοημοσύνη

Για να κατοχυρωθεί μία περιοχή της σκέψης ως τόπος νοημοσύνης πρέπει, συμφένουν με τον Gardner, να πληρού ορισμένα κριτήρια:

- Στήριξη από αντίστοιχο κέντρο του εγκεφάλου.
- Υπαρξη ακραίων περιπτώσεων, όπως αυτές των «Άλιθων σοφών» ή αυτών που η κοινωνία θεωρεί μεγαλοφυίες (εξαιρετικά ταλαντούχα ατόμα) με ανεπτυγμένη την συγκεκριμένη νοητική ικανότητα.
- Υπαρξη μιας διακριτής και σαφούς αναπτυξιακής πορείας της νοητικής ικανότητας και προσδιορίσμα προϊόντα.
- Σχέση με την εξελικτική πορεία του ανθρώπου και περιγραφές που δείχνουν πώς μπορεί να εξελιχθεί μια συγκεκριμένη ικανότητα.
- Υποστήριξη από εργαλεία μέτρησης της νοημοσύνης.
- Εφικτός εντοπισμός διαφορετικών τύπων νοημοσύνης.
- Υπαρξη ενός προσδιορίσματος «πυρηνήν» δεξιοτήτων ή ενός συνόλου λειτουργών.
- Δυνατότητα έκφρασης μέσω ενός συγκεκριμένου κωδικού συστήματος (να μπορεί να κωδικοποιείται με ένα σύστημα συμβόλων, όπως η γλώσσα ή η μουσική).

Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης μπορεί δυνητικά να είναι πολύ χρήσιμη στην εκπαίδευση. Έτσι θα μπορούσαν να περιοριστούν τα φαινόμενα αποκλεισμού και περιθωριοποίησης των μαθητών και μαθητριών λόγω της δυσκολίας τους σε συγκεκριμένες δεξιότητες (π.χ. γλώσσα, μαθηματικά, φυσικές επιστήμες) αξιολογημένες ως πιο «χρήσιμες» από άλλες (π.χ. μουσική, καλλιτεχνικά, αθλητισμός) που θεωρούνται υποδεέτερες, ενώ στην πραγματικότητα είναι είσιστη σημαντικές για την συνανθρωπική ανάπτυξη αλλά και για την μετέπειτα κοινωνική και επαγγελματική ζωή. Ακόμη η σωστή επιλογή επαγγέλματος που θα συμβαδίζει με το προφίλ νοημοσύνης ενός νέου ανθρώπου θα μπορούσε να έχει πολύ θετικά αποτελέσματα στον ίδιο τον νέο αλλά και στην κοινωνία, αφού οι εργαζόμενοι θα είναι πιο ικανοποιημένοι με τα επαγγέλματά τους και πιο παραγωγικοί.

Σε επόμενο άρθρο μας θα μιλήσουμε πιο αναλυτικά για την πολλαπλή νοημοσύνη στην εκπαίδευση.

MARIA MOΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Εκπαιδευτική Ρομποτική

Γράφει ο Θανάσης Μπαλαφούτης

Δρ. Ηλεκτρολόγος Μηχανικός & Μνχ. Η/Υ - Εκπαιδευτικός

Η Ρομποτική στη σύγχρονη μορφή της, ως εφαρμοσμένος επιστημονικός κλάδος, ευφανίστηκε το 1961, όταν κατασκευάστηκε και τέθηκε σε λειτουργία το πρώτο βιομηχανικό ρομπότ. Στην ουσία δεν πρόκειται για μια μόνο επιστήμη, αλλά αποτελεί μια «διεπιστημονική περιοχή» που συνδυάζει τη φυσική, τη μηχανολογία, την πλεκτρονική, την πληροφορική, τις τηλεπικονιώνες, τη θεωρία αστημάτων, τον αυτόματο έλεγχο, την τεχνητή νοημοσύνη, την τεχνολογία των αισθητήρων διταξέων (δύναμης, αφής, όρασης, κλπ), την εικονική πραγματικότητα, την επεξεργασία σήματος, την υπολογιστική όραση και τη μηχανική μάθηση.

Η ιστορική αρχή της ανικνεύεται στο «αυτόματο ρολόι νερού» του Έλληνα μηχανικού Κηπαΐθιου (~300 π.Χ) και το μηχανισμό «αυτομάτου ανοιγμάτος - κλεισμάτος θυρών» του Ήρωα της Αλεξανδρείας (~50μ.Χ). Ο όρος ρομπότ (robot) οφείλεται στον Τσέχο δραματικό συγγραφέα Karel Čapek (1921) και οποιανεί «αναγκαστική εργασία».

Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος σε παγκόσμιο επίπεδο των τελευταίων δεκαετιών, έδωσε τη δυνατότητα σε μεγάλα πανεπιστήμια της Αμερικής να συνεργαστούν με τις βιομηχανίες, προκειμένου να δημιουργήσουν χαμηλού κόστους εκπαιδευτικά εργαλεία διδασκαλίας της ρομποτικής που να απευθύνονται πλέον όχι μόνο σε φοιτητές, αλλά και σε μαθητές δύοταν των εκπαιδευτικών βαθμίδων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας αυνεργασίας, πάντα αυτή του MIT με τη Lego. Το πρώτο κιτ εκπαιδευτικής ρομποτικής με την ονομασία Lego Mindstorms RCX κυκλοφόρησε το 1998. Τα αμέσως επόμενα χρόνια η εκπαιδευτική ρομποτική κάνει την εμφάνισή της στα πολλά σχολεία των ΗΠΑ και των βιομηχανικά ανεπτυγμένων χωρών της Ασίας (Ιαπωνία, Ινδία, Μαλαισία, Ταϊβάν και Χονγκ Κονγκ κ.α.)

Τη λογική της παραγωγής εκπαιδευτικών εργαλείων ρομποτικής που κρύβουν την πολυπλοκότητα και έχουν χαμηλό κόστος, εναπέρνιστηκαν και άλλες ερευνητικές ομάδες. Το 2005 στο Τορίνο της Ιταλίας κυκλοφόρησε την πλεκτρονική πλάκατο ανοικτού λογισμικού με μικροελεγκτή χαμηλού κόστους, με την ονομασία Arduino. Στις μέρες μας το πλήθος και η ποικιλομορφία των εκπαιδευτικών εργαλείων ρομποτικής που απευθύνονται σε μαθητές, ξεπερνά κάθε φαντασία.

Στην Ελλάδα, η εκπαιδευτική ρομποτική για μαθητές, εμφανίζεται πρώτη φορά το 2008, όταν ο οργανισμός WROHellas κάνει τη χώρα μας επίσημο μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού WRO (World Robot Olympiad) που διεξάγει κάθε χρόνο τις Ολυμπιάδες Ρομποτικής. Ο πρώτος Πανελλήνιος Διαγωνισμός Ρομποτικής πραγματοποιείται το 2009 στην Αθήνα, δίνοντας το κίντρο σε εκανονιάδες νέα παιδιά να γνωρίσουν από κοντά τις εκπαιδευτικές αξίες της ρομποτικής.

Στην πόλη μας το 2012, η συνεργασία του διευθυντή και των εκπαιδευτικών του 1ο ΓΕΛ Ξάνθης με το Σύλλογο Γονέων του σχολείου, μέσα από τα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων, εντάσσει για πρώτη φορά την εκπαιδευτική ρομποτική στα δημόσια σχολεία της Ξάνθης (εκτός σχολικού ωραρίου). Η άριστη συνεργασία εκπαιδευτικών, γονέων αλλά και επιχειρηματιών της πόλης μας που αγκαλιάζουν και σπρίζουν την πρωτοβουλία του σχολείου, δεν αργεί να αποδώσει καρπούς. Έτσι, το 2015 στην Ολυμπιάδα Ρομποτικής στο Κατάρ, οι Ξανθίωτες μαθητές κατακτούν τη 2η θέση στον κόσμο, χαρίζοντας στην πόλη μας και στη χώρα μας το πρώτο Ολυμπιακό μετάλλιο στη Ρομποτική, και μάλιστα ασπρόνιό. Την επόμενη χρονιά στην Ολυμπιάδα της Ινδίας, η νέα ομάδα του σχολείου κατακτά την 4η θέση στον κόσμο.

Οι επιτυχίες αυτές, για όλους τις έζησαν εκ των έσω, εκτός από τη μεγάλη χαρά και τις δυνατές αγανκινήσεις που τους προσέφεραν, έβαλαν στην πλάτη τους και ένα βαρύ φορτίο. Έπρεπε να αξιοποιηθούν κάποιας δύο ώρας στην ευκαιρία σε περισσότερα πατιόδια της πόλης μας, ώστε να δώσουν την ευκαιρία σε περισσότερα πατιόδια της πόλης μας, ώστε να βαθμίδων εκπαιδευτούς, να ζήσουν αντίστοιχες εμπειρίες. Κάπως έτσι ξεκίνησε η ιδέα για τη δημιουργία του Συλλόγου Ρομποτικής, Μαθηματικών, Φυσικής και Τεχνολογίας Ξάνθης, με την επωνυμία RoboSpecialists. Στόχο του συλλόγου, είναι να γίνει ένα επιστημονικό στέκι για τους ανηλίκους μαθητές, ένας φιλικός χώρος όπου νέα παιδιά θα έρχονται εκεί όχι μόνο για να παρακολουθούν μαθήματα, αλλά και να χαίρονται, να παίζουν, να κοινωνικοποιούνται και να αξιοποιούν το ελεύθερό τους χρόνο δημιουργικά.

Ο σύλλογος δεν είναι κερδοσκοπικός, μπήκε ανάμεσά σας για να προσφέρει και όχι για να πάρει. Αυτή τη στιγμή με τις πεντέρες του δυνάμεις έχει αγκαλιάσει περισσότερα από 220 Ξανθίωτα που κτύπισαν την πόρτα του, προσπαθώντας να κάνει πράξη τη γνωστή ρήση του Πλούταρχου: «Το μιαλό δεν είναι ένα δοχείο που πρέπει να γεμίσει, αλλά μια φωτιά που πρέπει να ανάψει». Τα μικρά ρομποτάκια, μπορεί να μοιάζουν με σπιρτούκια, αλλά κρύβουν μέσα τους τη δυναμική αυτής της πυρκαγιάς.

Παρά τις δυσκολίες, ο σύλλογος κοιτάζει μπροστά. Χρειάζεται όμως στήριξη από την τοπική μας κοινωνία και θέλει δίπλα του τα «ευίκοα ώτα» της πόλης. Οχι όμως ως κειροκροτητές στην κάθε του επιπλία, αλλά ως συνοδοπόρους και συνδημοτυρούς.

Ευχή δική μου δεν είναι οι RoboSpecialists να φτάσουν ψηλά, γιατί δεν είμαι σίγουρος ότι από ψηλά όλοι οι άνθρωποι θέλουμε να απενίζουμε τα ίδια ακριβώς πράγματα. Ευχή δική μου είναι να σκάψουμε βαθιά, μέσα μας, και να δημιουργήσουμε κάτι χρήσιμο για τα παιδιά μας και την τοπική μας κοινωνία.

Από τα εργαστήρια του MIT... μέχρι την Ξάνθη

Η “ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ” ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΑΚΕΙΑ

Την τελευταία δεκαπενταετία εμφανίστηκε στο προσκήνιο, δειλά αρχικά, γενικευμένα αργότερα, ο εύπορος και ελκυστικός όρος «αειφόρος ανάπτυξη». Είναι, κατά την ταπεινότητά μου, προϊόν (παραπλανητικό) του υποβαθμιζόμενου, από τις παντοειδείς ανθρώπινες δραστηριότητες, περιβάλλοντος. Έπρεπε κάτι να εφευρεθεί ως “αντίδοτο” στην διογκούμενη κατακραυγή εναντίον «αναπτυξιακών» προγραμμάτων, έργων κ.λπ. που παρέβλεπαν το περιβαλλοντικό κόστος. Και εφευρέθηκε. Η αειφόρος ανάπτυξη. Τα πάντα σήμερα έχουν μέσα τους “αειφόρο ανάπτυξη”, υπό την (απατολή) έννοια πως αυτή είναι συνυφασμένη με την προστασία του περιβάλλοντος.

Έτσι είναι διάχιτο πλέον, ότι όπου προβάλλουμε “αειφόρο ανάπτυξη” (και προβάλλουμε παντού) επιτυγχάνουμε (εξασφαλίζουμε) και την προστασία του περιβάλλοντος και άρα και οι μελέτες μας είναι άρτιες και τα πρόγραμμάτα μας θα εγκριθούν και οι επιδοτήσεις μας θα δοθούν.

Ωστόσο η αλήθεια είναι τελείως αντίθετη. Όπου επιδιώκεται αειφόρος ανάπτυξη (αν όντως επιδιώκεται) το αποτέλεσμα θα συνοδεύεται και από καταστροφή (αειφόρο μάλιστα) του περιβάλλοντος.

Είναι αλήθεια πως στα χρόνια που πέρασαν και στα χρόνια που ήρθαν, οι οικονομίες στρίχθηκαν στην ανάπτυξη. Βιομηχανική, τουριστική, κατασκευαστική κ.λπ. Είναι όμως εξ ίσου αληθές ότι, όπου επιτεύχθηκε τέτοια αδέσποτη ανάπτυξη το περιβάλλον υποβαθμίσθηκε.

Τώρα στην «ανάπτυξη» προστέθηκε κατά τ' ανωτέρω και το «αειφόρος» και προέκυψε η «αειφόρος ανάπτυξη».

Τόσο όμως το «ανάπτυξη» όσο και το «αειφόρος» υποκύπτουν διπλέκεια.

Προσομοιάζουν δηλ. με κλίμακα χωρίς τέλος, χωρίς καν πλατύσκαλο μέχρι το οποίο θα οριοθετείτο ενδεχόμενα η αζήμια ανάπτυξη, καθ' ότι το ξεπέρασμα του σημείου αυτού θα ήταν η απαρχή της μή προστασίας του περιβάλλοντος, της προσβολής του περιβάλλοντος.

Εξ άλλου η οικονομική ανάπτυξη κυριαρχείται σήμερα από τρεις φιλοσοφίες.

Η πρώτη, των αμετανόητων οπαδών ανάπτυξης, που υποστηρίζουν πως θα παράγουν τα πάντα έστω λ.χ. και αν δεν μείνει καλλιεργήσιμη γη.

Η δεύτερη, ακραία και αυτή, όπως και η πρώτη, όπου ανίκουν οι οπαδοί της βαθιάς οικολογίας που διατείνονται ότι τα πάντα έχουν ίσα δικαιώματα στην πλάστικη.

Η τρίτη, ενδιάμεση, που αιφορά την ουσιοτυπική θεώρηση και που οι οπαδοί της δέχονται ότι οι δυνατότητες ανάπτυξης δεν είναι απεριόριστες όπως επιστεύετο προηγούμενα, αλλά εξαρτώνται από την λειτουργία της φύσης.

Είναι ολοφάνερο πως η τρίτη είναι η ενδεικνυόμενη αφού εξασφαλίζει και ανάπτυξη και προστασία.

Άλλωστε στη Χώρα μας το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει θεσπίσει και εφαρμόζει ορισμένες Αρχές αλληλένθετες με την προστασία του περιβάλλοντος. Η πρώτη απ' αυτές δέχεται πως Εθνικό ουμέρον αποτελεί πλέον την προστασία του περιβάλλοντος, σε αντίθεση με τα όσα ίσχουν προ 30ετίας, οπότε επικρατούσε σαν Εθνικό ουμέρον την ανάπτυξη αυτή καθ' αυτή (και προκάλεσε την περιβαλλοντική υποβάθμιση).

Εφαρμόζει επίσης την Αρχή της φερούστης ικανότητας της φύσης (ότι δηλ., είναι ορισμένες οι αντοχές της φύσης), ως και την Αρχή της υπο-

Γράφει ο Γιάννης Γκεβρέκης

Δασολόγος - Επίτ. Δασάρχης

χρεωτικής χωρονομίας, ήτοι ακούει εξετασθούν, υπό το βάρος της πρώτης Αρχής, οι αντοχές της φύσης, χωροθετείται σ' ευρύ επίπεδο (Νομού λ.χ.), το τί και πού θα γίνει το κάθε τι. Είναι αυτονότο πως και οι υγείες αυτές Αρχές δεν συμβιβάζονται με το πονηρό και νοσηρό εφεύρυμα της “αειφόρου ανάπτυξης” τ' οποίο χρησιμοποιείται και από τον ιδιωτικό φορέα, προκειμένου να επιτύχει τις οικονομικές του επιδιώξεις, αλλά και από την Πολιτεία, προκειμένου να εντυπωσιάσει τους υπηκόους της.

Ο όρος, αυτός καθ' αυτός, «αειφόρος ανάπτυξη», δεν είναι φάρμακο για πάσσων νόσου και πάσα μ... κία και ας πάψουν να τον χρησιμοποιούν οι επιπτείδειοι σαν καραμέλα. Τί θα σήμανε δηλ. “αειφόρος ανάπτυξη” στον τουρισμό; Εννοιολογικά, αύξηση, ανάπτυξη, του τουρισμού από χρόνο, σε χρόνο. Αενάως. Ωστόσο διερωτάται κανείς αν υπάρχει τόπος που θ' άντεχε μια τέτοια ανάπτυξη χωρίς παράπλευρες, σημαντικές μάλιστα, περιβαλλοντικές απώλειες. Απώλειες που τελικά θα υποβάθμιζαν τον ίδιο τον τουρισμό;

Όλα λοιπόν συγκλίνουν στην αποδοχή ότι αειφόρος ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος δεν είναι συμβατά και πως αν πράγματι νοιαζόμαστε για την προστασία του οφείλουμε ν' αποτινάξουμε την παραπλανητική και ελλοχεύουσα τον βιασμό της φύσης αειφόρο ανάπτυξη.

Ωστόσο η αειφορία μπορεί να έχει σχέση με την ανάπτυξη υπό την Αρχή όμως της αειφορίας των καρπώσεων

ήποι τη σένας μεν, ισομερούς όμως μή εξαντλήσιμης απολαύσης πόρων, εξυπηρετήσεων, υπηρεσιών, χάρη στην οποία εξασφαλίζεται αυτόματα η προστασία του περιβάλλοντος.

Η λειτουργία της Αρχής αυτής γίνεται κατανοητή στην διαχείριση των δασών, **η επιστήμη της οποίας την εφαρμόζει από συστάσεως της.**

Έτσι, αν εφαρμόζονταν στο δάσος, η προβαλλόμενη τώρα αειφόρος ανάπτυξη, ο δασοκτήμανας θα επεδίωκε να ρευστοποιεί με τις υλοτομίες, από χρόνο σε χρόνο, όλο και μεγαλύτερες ποσότητες ξυλείας (πράγμα που τον συμφέρει), με τελική συνέπεια όμως των αφανισμό, διάσχιμοι, του δάσους και καθ' ακολουθία εξαφάνισης του υπόβαθρου της ανάπτυξης. Με την Αρχή της αειφορίας των καρπώσεων τίθεται ανά δεκαετία πλαφόν στις επίσιες απολήγεις οι οποίες μπορεί βέβαια να στοχεύουν στη μέγιστη δυνατή ανάπτυξη, θα πρέπει όμως να είναι ίσες κατ' έτος και να μην υπερβαίνουν ή και να είναι μικρότερες από την επίσια αυξητική παραγωγή του δάσους έτοις ώστε να εξασφαλίζεται και η υπόσταση του καθώς και η διπλέκεια του.

Φροντίζουμε δηλ. να παίρνουμε από το (κεφάλαιο) δάσος τους επίσιους (ή και λιγότερο) τόκους (επίσια παραγωγή) οπότε επιτυγχάνεται η αποκαλούμενη **αειφορία των καρπώσεων.**

Ολ' αυτά βέβαια οι σοφοί πρόγονοί μας τα είχαν αντιμετωπίσει με τρεις λέξεις. Παν μέτρον άριστον. Εμείς ποιό μέτρο εφαρμόζουμε; Αν εφαρμόζουμε; Θα πρέπει λοιπόν να ξεχάσουμε την γλυκιά καραμέλα του “αειφόρος ανάπτυξη” και να συνειδηποιήσουμε και πρήσουμε την αειφορία των καρπώσεων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΠΑΝΙΔΗ

Χρήστος Μιχαλόπουλος

Η Καταλανική Εταιρεία

Στην Υπηρεσία Της Κωνσταντινούπολης

Η Ισπανική Δύση,

Οι Καταλανοί Και Ο Ανδρόνικος Β'

«Οι καταλανοί στρατιώτες που απάλλαξαν από τις τουρκικές επιθέσεις τις μικρασιατικές επαρχίες, φέρθηκαν σκληρά και βανυσα στους τοπικούς πληθυσμούς. Ανακλήθηκαν από την εκστρατεία τους και επέστρεψαν στη χερσόνησο της Καλλίπολης, όπου και ίδρυσαν κράτος. Μετά τη δολοφονία του αρχηγού τους έξεινησαν να λεηλατούν τους τόπους και να σφαγιάζουν τους πληθυσμούς τους.

Από την Θράκη, διαβαίνοντας στη Θεσσαλονίκη και κατεβαίνοντας στη Θεσσαλία, έφτασαν έως στο φραγκικό Δουκάτο των Αθηνών...

Αντη την πορεία της Μεγάλης Καταλανικής Εταιρείας, της ομάδας των ορειβιών Καταλανών και Αραγωνών τυχοδιωκτών, και όχι μόνο παρακολούθει και παρουσιάζει ο συγγραφέας του παρόντος πονήματος Χρήστος Μιχαλόπουλος».

Με αυτές αλλά και πολλές άλλες σκέψεις, η Επίκουρος Καθηγήτρια του ΔΠΘ Παναγιώτα Τζαβάρα προλογίζει το νέο ιστορικό πόνημα του Χρήστου Μιχαλόπουλου που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΣΠΑΝΙΔΗ.

Πρόκειται για μια εξαιρετική εργασία που πείθει, ότι υπάρχει εδώ στην Πόλη - Αγορά της Ξάνθης, μια δημιουργική γενιά εξαιρετων πολιτών - οπλιτών, συγκροτημένη και σοβαρή.

Ο αγαπητός μου Χρήστος λοιπόν, εδώ σε αυτό το Ξανθιώτικο στέρεωμα, χωρίς σημάδια κόπωσης μου εμπιστεύτηκε για ακόμη μία φορά τα κείμενά του. Κείμενα ανάμεσα στην ημερολογιακή καταγραφή, την εξομολόγηση, το μελέτημα. Κείμενα γέφυρες, που σε φέρουν με πιο κοντά με όλα γύρω σουν, ανθρώπους και πράγματα.

Ο Χρήστος επιβεβαίωνει ξανά αυτό που διατύπωσα πρόσφατα ότι «Η Πόλη επιτέλους μπορεί να ανιχνεύει και να ιχνηλατεί την πλουσιότερη πηγή της, σε ένα ταξιδί τέχνης πολιτισμού και πειραιώνηση».

Με εκτίμηση
Ο Εκδότης

Σχήμα:17χ25 / Σελίδες:360 / ISBN:978-618-5206-10-9

Ο Αρης/ Αριστείδης Κατερτσίδης στη γειτονιά των αγγέλων!

Γράφει ο Θ. Μουσόπουλος

Ο Αριστείδης / Αρης Κατερτζίδης έζησε την Πλατα Χρύσα της Ξάνθης. Ασχολήθηκε με τη σουρεαλιστική ζωγραφική με παστέλ και λάδι από το 1978 και ήταν αυτοδιδάκτος. Τον Μάρτιο του 1991 παρουσίασε την πρώτη ατομική έκθεση και πήρε μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Παρακολούθησε μαθήματα γλυπτικής με άρ-

γιλο. Ασχολήθηκε με κόμικς σε διάφορες χρονικές περιόδους και δημιουργία κινηματογραφικών ηρώων με πλαστελίνη. Από το 1992 άρχισε να παίρνει μέρος στη δημιουργία των σχεδίων και κατασκευών του Ξανθιώτικου Καρναβαλιού. Επίσης συνεργάστηκε για την κατασκευή σκηνικών θεατρικών παραστάσεων. Πέθανε τον Οκτώβριο του 2017.

Δύο ανέκδοτα ποιήματα του Γιώργου Κωτούλα

Γράφει ο Θ. Μουσόπουλος

Ο Γιώργος Κωτούλας γεννήθηκε το 1956 στο Μικρόβαλτο Κοζάνης και από το 1982 έζησε μόνιμα στην Ξάνθη. Έφυγε από τούτη τη ζωή αιφνιδίως στις 4 Μαρτίου 2017.

Σπούδασε στο τμήμα Τοπογράφων - Γεωμετρών του "Ευκλεΐδη" Θεσσαλονίκης. Εργαζόταν στη Δ.Ε.Υ.Α. Ξάνθης. Ιδρυτικό μέλος και Πρόεδρος του Συλλόγου Ατόμων Χρηζόντων Ειδικής Θεραπείας. Ιδρυτικό και βασικό μέλος του Δικτύου Λόγου και Πράξης.

Το 2010 κυκλοφόρησε η πρώτη του ποιητική συλλογή «Δύο φάσματα Αγραφές». Την ίδια χρονιά εκδόθηκε η δεύτερη συλλογή «Μεταξύ ακαθάρτου και γάργαρου». Το Φλεβάρη του 2012 εκδόθηκε «Η Κραυγή». Τέταρτη συλλογή το 2013 «Ασύντετοι παφλασμοί». Την ίδια χρονιά εκδόθηκε η ποιητική συλλογή «Τρεικλισμένα βήματα». Το 2015 παρουσίασε το θεατρικό έργο «Οι δύο ώφεις του Καπνόφυλλου - Ξάνθης και Ξανθίππη». Ετοιμή για έκδοση είναι η ποιητική συλλογή «Βελασμοί ονειρών». Πολλοί στίχοι του έχουν μελοποιηθεί. Ετοίμαζε δίσκο με τραγούδια ζεϊμπέκικα σε δικούς του στίχους. Η τελευταία του δημόσια απαγγελία ήταν το Δεκέμβριο 2016 στην εκδήλωση του Δικτύου Λόγου και Πράξης στη Χρυσούπολη για τον Μάνο Χατζιδάκι, όπου απάγγειλε το ποίημά του για τον Μάνο. Ήταν ένας δημιουργικός και δοτικός άνθρωπος, που αγαπούσε την Ξάνθη και τον άνθρωπο.

Για την υπό έκδοση ποιητική συλλογή "ΒΕΛΑΣΜΟΙ ΟΝΕΙΡΩΝ" γράφω στον Πρόλογο: Περιλαμβάνει σαράντα εννέα ποιήματα που νοηματικά εντάσσονται σε τρεις ενότητες: Η Μικρασιατική Εκστρατεία, Η Ελλάδα σήμερα και μία ενδιάμεση (intermezzo) ενότητα που αντιπαραβάλλει το παρελθόν με το παρόν / τα κοινά σημεία. Πρόκειται, κατ' ουσίαν για ένα δράμα που το είδαμε ξανά. Πάλι έχουμε τη Δέση, την πορεία προς την Κορύφωση που επιζητεί την Έξοδο / τη Λύση.

Δύο ανέκδοτα ποιήματα από τη συλλογή αυτή του Γ. Κωτούλα

1.

Η έρευνα σε βάση δεδομένων.

Αδυναμία κατανόησης και αμηχανία.

Πέταγμα πότε στα ουράνια και πότε σε βραχότοπους.

Αλλοτε υπερβολική υπερηφάνεια, φορές ανεπίτεπη υποχώρηση

και συχνά πυκνά συνειδητή αδιαφορία.

Όλα κάτω από τους χτύπους της καρδιάς με την

κολπική μαρμαρυγή της.

Μάννα μου Αικατερίνη.

Μάννα μου Ελλάδα.

Εισαγόμενος ο γανωτής.

Εισαγόμενος και ο μάγειρας.

Εγχώριο το καζάνι, το αίμα και τα όσπρια με το σημείο της βράσης αποσύδιοιστο.

2.

Με στραμμένα τα μάτια μας στην Ανατολή περιμέναμε πάνω στο γιοφύρι να έρθουν τα βέλη των Αγαρηνών.

Αγκιστρωμένοι από τη βεβαιότητα.

Οπουτην την ώρα που έδυε ο ήλιος είδαμε σκιές από ακίδες και σκλήρες.

Σαν όψηφι από όρνεα καρφώθηκαν στις πλάτες μας πληγώνοντας και ματώνοντας τις σάρκες μας.

Ανοιξε λογαριασμός;

Το αίμα κράτησε σημειώσεις;

Θα συντηρηθούν της μνήμης οι βαφές ή θα ξεθωριάσουν ξεπερνώντας ακόμα και το άβαφο;

Τα κάστρα της Θράκης

Γράφει ο Νικόλαος Θ. Κόκκας

Ηιστορία της οχυρωματικής τεχνικής στη Θράκη χάνεται στα βάθη της προϊστορίας. Πριν τον 8ο αι. π.Χ. δημιουργήθηκαν ακροπόλεις, πίσω από τις οχυρώσεις των οποίων συγκεντρώθηκαν οι διοικητικές, λατρευτικές και οικονομικές δραστηριότητες των κατοίκων τους. Στην αρχαική και κλασική εποχή η διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων προκαλεί μετατόπιση του πολιτικού κέντρου βάρους από την οχυρωμένη ακρόπολη προς τα κυρίως αστικά κέντρα. Ο Φίλιππος Β' ιδρύει στη Θράκη φρούρια, με τα οποία μπορούσε να ελέγχει στρατηγικά περιόδια, όπως αυτά του ποταμού Νέστου.

Την εποχή του Ιουστινιανού πραγματοποιούνται μεγάλα έργα οχύρωσης. Ενισχύονται τα οχυρά των συνόρων, νέες πόλεις οχυρώνονται και κατεστραμμένες πόλεις ανασυστηνόνται. Ένα συνολικό σχέδιο ανασυγκρότησης της άμυνας καταγάφηκε από τον ιστορικό Προκόπιο στο βιβλίο «Περὶ κτισμάτων». Ο Προκόπιος αναφέρει 600 σημεία στα οποία κτίστηκαν ή βελτιώθηκαν τειχίσματα από τον Ιουστινιανό. Στη Βόρεια Ελλάδα, τα κάστρα της Ρεντίνας, Διδυμοτείχου, Τοπείρου, Μαξιμιανούπολης, Τραϊανούπολης, Αναστασιούπολης, έχουν τη σφραγίδα των οχυρωματικών έργων του Ιουστινιανού.

Στη μεσοβυζαντινή περίοδο η αυτοκρατορία περιορίζεται στα Βαλκάνια και τη Μικρά Ασία. Οι συνεχείς πόλεμοι στους οποίους ενεπλάκη το βυζαντινό κράτος εναντίον των Αράβων, των Σλάβων και των Βουλγάρων, δημιουργήσαν την ανάγκη κατασκευής νέων φρουριών. Μετά τη Δ' Σταυροφορία (1204) τα φρούρια χαρακτηρίζονται από διαδοχικές οχυρώσεις: ψηλούς στρογγυλούς πύργους, εξωτερική πύλη, που συνήθως οδηγεί σε στενή αυλή, εγκάρσιο τείχος που χωρίζει τον περιβόλο σε εσωτερικό και εξωτερικό και ισχυρό πύργο στο ψηλότερο σημείο του κάστρου. Από τα μέσα του 14ου αι. ο ελληνικός χώρος ενσωματώνεται στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Πραγτηρίζονται βελτιωμένες μέθοδοι οχύρωσης, χρήση πυροβολικού, χαμηλά αλλά ιδιαίτερα παχιά τείχη, κατασκευή σύνθετων προμαχώνων.

Σε όλη τη Θράκη συναντάμε αξιόλογα φρούρια που αντιστοιχούν σε διάφορες ιστορικές περιόδους. Στην περιφερειακή ενότητα Ξάνθης σημείωνουμε τις θέσεις φρουριών στις ακόλουθες θέσεις: Αβδηρα, Ξάνθη, Καλύβα, Αερικό, Ρύμη, Λευκόπετρα, Φίλια, Κομνηνά, Γλαύκη. Στα αρχαία οχυρωματικά έργα συμπεριλαμβάνονται ο αρχαίος οχυρωματικός περιβόλος (μήκους 192 μ.), που βρίσκεται στα βόρεια της Λευκόπετρας πάνω από το ύψωμα Ζαρκάδια, καθώς και το αρχαϊκό φρούριο της Τρύφωνας με περιβόλο μήκους 400 περίπου μέτρων, πλάτους 2.20 μ. και ύψους μέχρι 2 μέτρων. Πιο κάτω από την κουφή Αυγό, κοντά στη μονή των Παμμεγίστων Ταξιαρχών, συναντάμε την ακρόπολη της βυζαντινής Ξάνθεως.

Το φρούριο της Αρχαίας Τοπείρου βρίσκεται κοντά στο χωριό Παράδεισος της Ξάνθης. Στα βυζαντινά χρόνια αναφέρεται ως «Ρούσιον». Στην περιοχή της Σταυρούπολης συναντάμε ένα από τα εντυπωσιακότερα φρούρια της ελληνικής αρχαιότητας. Πρόκειται για το φρούριο της Καλύβας, κτισμένο σε υψόμετρο 627 μ., το οποίο αναδείχθηκε μέσα από το αναστατικό και ερευνητικό έργο του αρχαιολόγου Διαμαντή Τριαντάφυλλου. Ο περιβόλος του έχει μήκος 245 μ. και το ύψος του σε ορισμένα σημεία αγγίζει τα 3,5 μ. Το τείχος έχει διδύμες πύλες και μια μεγάλη υδατοδεξαμενή βάθους 12 μ. και διαμέτρου 8 μ., που μάζεψε το νερό της βροχής για τις ανάγκες των οικισμάτων και των κατοίκων της περιοχής.

Σημαντικά φρούρια διασώζονται επίσης κοντά στους οικισμούς των Φιλίων και της Ρύμης καθώς και στο ύψωμα Μεσεγκούνι της περιοχής Μύτικας, το οποίο είναι γνωστό ως «Φρούριο Γλαύκης». Το φρούριο αυτό έχει ορθογώνια κάτοψη και περιμέτρο 225 μέτρων. Δύο πύργοι, ένας τετράπλευρος και ένας κυλινδρικός, σώζονται στις δύο γωνίες του. Ο μεγαλύτερος πύργος βρίσκεται στο βόρειο μέρος και έχει ύψος περίπου 8 μέτρα. Στην περιοχή της Κομοτηνής ξεχωρίζουν τα φρούρια της Αναστασιούπολης (Περιθέωριο), της Μαρώνειας, της Γρατινής, της Νυμφαίας, του Πολυάνθου αλλά και το φρούριο που βρίσκεται μέσα στην πόλη της Κομοτηνής. Το φρούριο της Κομοτηνής είναι μια οχύρωση η οποία ανέγερθηκε την πρωτοβυζαντινή περίοδο (τον 4ο αιώνα μ.Χ.) από τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο Α' (379-395 μ.Χ.). Το φρούριο Νυμφαίας είναι ένα οχύρωμα ύστερης βυζαντινής περιόδου (1057-1453) 8 χλμ. βορείως της Κομοτηνής. Το φρούριο της βυζαντινής Γρατινούπολης κατασκευάστηκε πιθανότατα κατά τον 14ο αιώνα. Επίσης, σε μικρή απόσταση από το χωριό Πολυάνθου υπάρχει ένα εντυπωσιακό βυζαντινό τείχος, με μήκος πάνω

από 250 μ., που οδηγεί σε ένα οχυρό παρατηρητήριο, κτισμένο σε απόκρημνη και ανηφορική πλαγιά.

Η Αναστασιούπολη πήρε το όνομά της από τον αυτοκράτορα Αναστάσιο Α' (491-518), ο οποίος την οχύρωσε για πρώτη φορά. Ο Ιουστινιανός Α' κατασκεύασε παράλιο τείχος, καθώς και τείχος μήκους 4 χλμ. το οποίο ξεκινούσε από τη βορειοδυτική γωνία του περιβόλου και έφθανε στους πρόποδες της Ροδόπης, ελέγχοντας έτσι την κίνηση πάνω στην Εγνατία οδό. Ταυτόχρονα λειτουργούσε ως υδραγωγείο μεταφέροντας νερό στην πόλη. Από τον 9ο αιώνα η πόλη αναφέρεται ως Περιθέωριον. Το 1203 καταστράφηκε από τον γηρεμόνα των Βουλγάρων Ιωάννη Ασέν, τον οποίο οι βυζαντινοί συγγραφείς αποκαλούσαν και Σκυλογιάνη. Το 1341 ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος Γ' Παλαιολόγος επισκέψατε τη ερειπωμένα της τείχη. Το Περιθέωριον ήταν από τα τελευταία αστικά κέντρα της Θράκης που υπέκυψαν στους Οθωμανούς.

Στην περιοχή του Έβρου ξεχωρίζουν τα κάστρα του Πυθίου, της Γκίμπραινας, του Αβαντα και του Διδυμοτείχου. Το κάστρο του Πυθίου, ή Εμπύθιον κατά τους Βυζαντινούς, είναι κτισμένο σε χαμηλό γήλοφο που αποτελεί την τελική απόληξη της γύρω ορεινής ζώνης προς την επίτεδη παραπόταμά πεδιάδα του Έβρου ποταμού. Ιδρύθηκε από τον Ιωάννη ΣΤη Καντακούζηνό (1341-1355) γύρω στα 1330-1340. Το κάστρο της Γκίμπραινας στη Δαδιά του Έβρου αποτελούσε μέρος μιας μακράς σειράς οχυρωματικών έργων που κατασκεύασε ο Ιουστινιανός σε στρατηγικές τοποθεσίες για να εμποδίσουν την κάθοδο επιδρομών προς τον Νότο. Η κατασκευή του κάστρου του Αβαντα στον Έβρο έγινε για να προστατευθεί η παραθαλάσσια περιοχή -και ειδικά η Τραϊανούπολη- από τις επιδρομές των Βουλγάρων και λοιπών βαρβάρων από το Βορρά. Στην περιοχή βρέθηκαν και ίχνη οικισμού και οχυρώσεων προϊστορικής και αρχαϊκής περιόδου. Η ποτοθεία ήταν οχυρωμένη κατά τη Βυζαντινή περίοδο και τους φαρμακούς χρόνους. Τα απομεινάρια του κάστρου προέρχονται από οικοδόμημα που κατασκευάστηκε από τους Γατελούζους, τους Γενούατες κυριαρχούς της περιοχής κατά το 13ο αιώνα.

Το Κάστρο του Διδυμοτείχου θεωρείται το πιο σημαντικό στην Ελληνική Θράκη. Βρίσκεται στην κουφή του λόφου Καλέ που δεσπόζει στην πόλη του Διδυμοτείχου. Τα δείγματα της οικοδόμησης των τειχών, μαρτυρούν ύπαρξη κάστρου πολύ πριν από τους βυζαντινούς χρόνους. Τα τείχη του Διδυμοτείχου ανακατασκευάσθηκαν και ενισχύθηκαν τον 6ο αιώνα, επί Ιουστινιανού. Τα τείχη ενισχύθηκαν αγρύπτεα και επί Κωνσταντίνου Ε' το 751. Το κάστρο υπέστη μεγάλες καταστροφές από ποικίλους επιδρομείς κατά τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια, αλλά και από της Ρώσους, που κατέλαβαν το Διδυμότειχο της δύο ωστοτουρκικών πολέμους το 1829 και το 1878.

Τα κάστρα της Θράκης αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας της θρακικής γης. Ο εξωραϊσμός και φωτισμός της, η διασφάλιση της επισκεψιμότητάς της, η δημιουργία χώρων εξυπηρέτησης επισκεπτών, καθώς και η υλοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων εντός του χώρου των κάστρων αποτελούν σήμερα της από τις στόχους του Υπουργείου Πολιτισμού, έτσι ώστε να προβληθεί η οχυρωματική τεχνική σε όλη τη Θράκη και να αναδειχθούν τα μνημεία φρουριαστικά χαρακτηρίζαντα από οικείες ιστορικής μνήμης και συνέχειας των Ελλήνων.

Οσο περισσότερο περιδιαβαίνουμε τα βουνά και τα κάστρα της Θράκης τόσο περισσότερο συνειδητοποιούμε πόσα πράγματα αγνοούμε από τη μακραιώνη ιστορία της τής γης. Άλλα παράλληλα αισθανόμαστε δέος μπροστά στο ανεξερεύνητο μεγαλείο των μνημείων του τόπου της. Μαζί με μια ανεκλάτητη επιθυμία να αφουγκαστούμε τα μνηστικά που έχουν να της αποκαλύψουν τα λιθάρια και τα βούνα. Τα λιθάρια και τα βούνα που στέκονται ακίνητα αλλά και ανικήτα από το χρόνο, για να της θυμίζουν όχι τη μηδαμινότητα της ύπαρξής της αλλά την αιωνιότητα της κάθε στιγμής.

1998-2018

20

ΠΗΓΑΣΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

Χρόνια Συλλογικής Ποιοτικής

Ποδηλατικής Δράσης

Πριν 20 χρόνια σχεδόν, το 1998, σε μια εποχή «μέθης της νεοελληνικής κοινωνίας», μια παρέα φίλων και «εραστών» του ποδηλάτου, τόλμουσαν και προσπάθησαν να βάλουν σε κίνηση την ποδηλατική συλλογικότητα στον νομό Ξάνθης με δόχημα τον ΠΗΓΑΣΟ. Η ευγενής αυτή προσπάθειά τους, ευτυχώς, έπεισε σε δημιουργική χειμερία νάρκη.

Το πλήρωμα του χρόνου και η άνοιξη τίρθαν μετά από δεκαπέντε χρόνια. Το 2012 στο ξεκίνημα της «κρίσης» στην χώρα μας, μια ζωγρανή ομάδα από πολίτες που παράγουν περιεχόμενο, με ευαισθησία και ρεαλισμό, παίρνουντες την γενναία απόφαση επαναδραστηριοποίησης του ΠΗΓΑΣΟΥ ΞΑΝΘΗΣ, με κύριο μέλημά τους την συλλογική δράση.

Με σφίξιμο των ρυθμών και δούλεμα των αριμάνων μετά από πέντε χρόνια συλλογικής δράσης, ο ΠΗΓΑΣΟΣ μπρόσει να δικαιωθεί την στόφα και τον μόχθο που περιέχουν τα μέλη του.

- Συμμετοχή στα διοικητικά της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ποδηλασίας και της Ένωσης Ποδηλατικών Σωματείων Μακεδονίας Θράκης.
- Συμμετοχή σε πανελλήνια και τοπικά πρωταθλήματα.
- Συμμετοχή στο Bike Odyssey.
- Συμμετοχή αθλητών του στην Εθνική Ομάδα Ποδηλασίας.
- Διοργάνωση σε σταθερή επίσημα βάση επισημών ποιοτικών αγώνων ποδηλασίας δρόμου και βουνού σε όλο τον Νομό Ξάνθης.
- Έξι χρόνια επικαέψεις με μαθήματα κυκλοφοριακής αγωγής σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Ξάνθης.
- Έξι χρόνια κοινές δράσεις με τοπικούς και περιφερειακούς θεαματικούς φορείς.
- Πέντε χρόνια πλόες στην Εθνική Οδό συνδέοντας ποδηλατικά τα Αβδόρα Ξάνθης με την Παναγία Κομοσάστρα Φερών.
- Τέσσερα χρόνια υλοποίηση εβδομάδας κυκλοφοριακής αγωγής σε συνέργασία με το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης & Παράδοσης και το Τμήμα Τροχαίας Ξάνθης.
- Τρία χρόνια διοργάνωσης ποδηλατικών φεστιβάλ.

Το καλοκαίρι του 2017, ο ΠΗΓΑΣΟΣ ΞΑΝΘΗΣ τόλμασε και σήκωσε στους ώμους του το «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑΣ ΔΡΟΜΟΥ ΑΝΤΟΧΗΣ & ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΟΥ ΕΛΙΤ ΑΝΔΡΩΝ & ΓΥΝΑΙΚΩΝ».

Η Αρχαντούπολη τη Θράκης, η Ξάνθη των μεγάλων αντοκών και των ασφαλών ποιοτικών επιλογών, ετοιμάστηκε αύσωσμη και φιλοξένησε το μεγάλο πανελλήνιο ποδηλατικό συναπαντήμα.

Όλα τα παραπάνω στάθμικαν ένα ελπιδοφόρο μήνυμα για μια κοινωνία που τολμά μια διαφορετική επιλογή, έναν άλλο πολιτισμό της καθημερινότητας.

Ο ΠΗΓΑΣΟΣ ΞΑΝΘΗΣ πειστικός στο πθικό ποδηλατικό του ύφος και την ώριμη αυτοπειθησία του, με την οικογενειακή συμμετοχή των μελών του, άνετος στο πέρασμά του από κάθε είδους ποδηλατικής δραστηριότητας τόσο σε αγωνιστική όσο και σε παιδιαγωγική δράση, δεν τυποποιήθηκε και δεν αποποιήθηκε τις ποδηλατικές αρκέσεις και το καταστατικό λεπτουργίας του. Η φωνή και τη φυσιογνωμία του, σε όλους τους ρόλους που κλήθηκε να πρωταγωνιστήσει από την χρονιά του 2012 και μετά υπηρετήθηκε ευσυνειδητά και ανιδιοτελή από όλους του αθλητές και τα μέλη του.

Στο ξεκίνημα τώρα της νέας χρονιάς του 2018, η συλλογική του αιγιάλη, τον βρίσκει πιο καθαρό και καθαγιασμένο από φως, καθώς με το κύρος και την εμπειρία του, αποτελεί πολύτιμο δίδαγμα και κεντρικό πρότυπο για τις νεότερες γενιές, αποδεκόμενος πλήρως τον συλλογικό του ρόλο.

Η Εποχή της τεράστιας μοναχιάς έχει πια τελειώσει για το ποδήλατο. Φέτος είμαστε ακόμα σοφότεροι ποδηλατικά. Με περισσότερη αυτογνωσία συναντούμε την προσδοκία. Οι εντάσεις μας συγκρατημένες, με πυκνότητα και στόχευση σε έναν ρόλο επικής δυσκολίας.

Με εκτίμηση
Ο ΠΗΓΑΣΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

Ο Άγιος Νεκτάριος, διδάσκαλος & παιδαγωγός των Νέων

(...απόσπασμα από ομιλία)

Γράφει ο Λευτέρης Αρχοντάκης
Αξιωματικός Πυροβολικού

...Ο Άγιος Νεκτάριος ήταν γεννημένος και προοιμιένος από τον Θεό να γίνει διδάσκαλος και ποιμήν. Με τα εφόδια αυτά προσέφερε πολλά στην εκκλησία και το Γένος.

Ήταν προκιμένος με όλα τα προσόντα και αρχικά τα απαιτούμενα θρησκευτικά, δηλαδή αγάπη θερμή προς τον Χριστό, άγιο φόβο Θεού, σταθερή και ζωντανή πίστη.

Είχε επίσης διανοητικά προσόντα φυσικά και επίκτητα. Εξαιρετική αντίληψη, επομέτρητα πνεύματος, νου διακριτικό, προνοητικό, επινοητικό και εποπτικό. Επικτητή βαθιά φιλολογική φιλοσοφική και θεολογική παιδεία, εκκλησιαστική και εγκυκλοπαιδική μόρφωση. Στην καλλιέργεια της κλήσης αυτής καθοριστικό όρλο έπαιξαν η μητέρα και η γιαγιά του.

Ο Άγιος είναι συνεχιστής της παραδοσής των μεγάλων της εκκλησίας Ιεραρχών και οικουμενικών διδασκάλων, ιδιαίτερα των τριών Ιεραρχών.

Μπορούμε αβίαστα να πούμε πως κατάφερε να δημιουργήσει την δική του σχολή διδακτικής και παιδείας. Συνήρμοσε και συνήνωσε στη διδασκαλία του τις αρχές του αρχαίου Ελληνικού πνεύματος με την διάκριση της χριστιανικής ηθικής. Σε μια περίοδο που ο δυτικός σχολαστικισμός απομονώνει το πνεύμα από το ήδος και καλλιεργεί την αλαζονεία της υλιστικής επιτυχίας.

Ο Άγιος οργάνωσε αθρόυβα και χωρίς αλαζονικές υπερβολές την διδασκαλική του μεθοδολογία σε βασικές παιδαγωγικές αρχές.

Ως πρώτη επισημαίνεται η Ελληνικοκεντρικότητα με την έννοια της προσφοράς όλων των παιδευτικών αγαθών που ενύλωσε ο Ελληνισμός στην διαχρονική του πορεία κατά την προχριστιανική αλλά και την χριστιανική φάση της ιστορίας του.

Η φιλοσοφία είναι η πεμπτουσία του παγκόσμιου πνεύματος διαδίδεται στα έθνη και τα εξευγενίζει, τα εξευμενίζει αποβάλλει την βαρβαρότητα και στολίζει με λεπτότητα και διάκριση. Προετοίμασε δε την κατανόηση των υψηλών νοημάτων του Χριστιανισμού.

Η παιδαγωγική σήμερα όχι απλώς δεν είναι ελληνοκεντρική αλλά αλλοτριωμένη και αποξενωμένη παντελώς. Παρατηρείται έντονη τάση στην ινοθέτηση ξενιάνων παιδαγωγικών θεωριών σαν να μην υπάρχει ιστορία παιδείας και πολιτισμού στον τόπο μας.

Ο Άγιος Νεκτάριος βέβαια δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει και γνώμες ξένων παιδαγωγών, δεν θέτει περιορισμούς και αποκλειστικότητες. Αξιολογεί με κρίση και αποδέχεται κάθε τι καταξιωμένο, αληθινό και διαχρονικά δοκιμασμένο.

Δεύτερο στοιχείο των θεμελιωδών αρχών της διδασκαλίας του Αγίου είναι ο Πατριωτισμός ο οποίος είναι στενά συνδεδέμενος με την Ελληνοκεντρικότητα υπό παιδαγωγική παιδευτική προσποτική.

Κατά τον Άγιο ο πατριωτισμός δεν πρέπει να καταλήγει σε σωβινισμό, σε αποκλειστικότητα, ούτε από την άλλη σε διεθνισμό σε αδιαφορία και έλλειψη φροντίδας και αγάπης προς την πατρίδα.

Είναι έκδηλη η προσπάθεια του να εμπνεύσει

Σήμερα όλο και λιγότερες κοπέλες χαίρονται την απόλαυση της μητρότητας την οποία θυσάζουν στο βωμό της χειραφέτησης, στην εξίσωση άνδρα και γυναίκας, στις ακραίες φεμινιστικές και ανθρωπιστικές αντιλήψεις που φτάνουν στο σημείο να εξαφανίζουν τις φυσικές διατάξεις των φύλων, να ανδροποιούν τις γυναίκες και να θηλυπετεύουν τους άνδρες.

Ολα αυτά εναντιώνονται στο φυσικό κάλλος και στερούν από την κοινωνία του Θεού τους μετόχους της.

Η ψυχή στερείται τον έρωτα και το σώμα την φυσική του ροή προς το κάλλος και έτσι ο άνθρωπος είναι αποκύμα μιας τυχαίας σεξουαλικής σχέσης που οδηγεί με μαθηματική ακριβεία σε μονογονείκες, ακρωτηριασμένες δηλαδή οικογένειες, ή ακόμη χειρότερα στον κάδο των απορριμάτων καθόστον το έγκλημα μιας έκτρωσης χαρακτηρίζεται πλέον ως η παύση μιας ανεπιθύμητης κύησης, λες και η εγκυμοσύνη προέκυψε σαν μια αποτυχία του δελτίου τζόκερ.

Κορίτσια χωρίς αγωγή και παραστάσεις από την τίμια Μητέρα δεν είναι δυνατό να κάνουν οικογένεια καθόστον δεν είναι σε θέση να επιλέξουν σύζυγο. Επιζητούν το εφήμερο, το εύκολο, το ακούθαστο, το περιτύλιγμα, το χρήμα και όχι το αίσθημα.

Αγόρια χωρίς ηθική που πηγάει από τον νοικοκύρη Πατέρα, δεν είναι σε θέση να επιλέξουν σύζυγο αλλά επιζητούν σύντροφο που να ικανοποιεί πρόστιχες ορέεις μιας εικονικής πραγματικότητας, χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις, χωρίς δεσμεύσεις και υποχρεώσεις.

Με την οπτική αυτή οι νέοι δεν ερωτεύονται αλλά ερωτοτροπούν δεν παντρεύονται αλλά συζύγου, λες και είναι δανεικοί και θα τους επιστρέψουν πάσια.

Επεμβαίνουμε αδισταχτά στους γενετικούς καρδικές και προσπαθούμε να μηχανοποιήσουμε το πνεύμα χωρίς ηθική χωρίς ευσέβεια χωρίς ανθρωποκεντρικό όραμα χωρίς ήθος.

Η σύγχρονη κοινωνία των ανθρώπων θα στεγηθεί την μητρότητα και έτσι θα γεννηθούν οι σύγχρονοι σπαρτοί της αρχαίτης, ανθρωποί χωρίς αισθήματα, χωρίς γονείς, χωρίς αδέρφια, χωρίς ενορία, χωρίς ψυχή.

Σύγχρονες ανθρωπόμορφες μηχανές που είναι ικανές να υλοποιήσουν και την ποιο εξωφρενική απαίτηση καθόστον δεν υπάρχουν ηθικοί φραγμοί.

Θα χαθούν οι δεσμοί τις οικογένειας και ο καθένας θα είναι η πάρτη του. Ο όρος λοιπόν των γονέων είναι νευραλγικός.

Οι γονείς είναι φορείς γνώσεως, είναι φορείς γενετικών και επικτητών εφοδίων και προσόντων, δεν είναι δυνατό να αγνοούν την υψηλή αποστολή τους. Για τον Άγιο πρωταγωνιστικά η Μητέρα και επικουνικά ο πατέρας είναι οι ακρογονιαίοι λίθοι της κοινωνίας.

Και οι δύο σαν ένας έχουν την ευθύνη της αγωγής των τέκνων μέσα από διαφορετικές διαδικασίες και διεργασίες.

Τολμά να γράψει πως η μονομερής ανατροφή αν στρέφεται αποκλειστικά και μόνο προς την θηρησκεία οδηγεί στη δεισιδαιμονία και στον φανατισμό. Αν επίσης η μόρφωση στρέφεται αποκλειστικά και μόνο προς τον νου και τις επιστήμες, και παραμελείται η θρησκευτική καλλιέργεια, τότε οδηγούμαστε στην περιφρόνηση των Θεών, στην θρησκευτική αδιαφορία και στην αθεΐα με πολύ κακές συνέπειες για τον ανθρώπο και την κοινωνία.

Τέταρτος βασικός στόχος στην παιδαγωγική του Αγίου είναι η αυτογνωσία. Ο ανθρώπος που γνωρίζει τον εαυτό του, γνωρίζει τις ελλείψεις και τα ελλείψατά του, συνεπά σεν κινδυνεύει να πλανεύεται από τα κενά τάματα της ψυχοκίνων αλαζονικής έπαρσης. Μας τρομάζει η εσωτερική μας εικόνα διότι μας εντυπωσιάζει μόνο η εξωτερική μας. Μόνο αυτό που βλέπουν οι άλλοι. Δεν δίνουμε καθόλου σημασία σε αυτό που βλέπουμε μόνο εμείς και ο Θεός.

Πέμπτος και τελευταίος μα πρωταρχικός πλάνως στη διδακτική του Αγίου αποτελεί ο όλος των γονέων και ιδιαίτερα της Μητέρας.

■ **Η λίμνη των κύκνων είναι η λίμνη Βιστωνίδα** Γράφει ο Στέλιος Αρσενίου

Ένα από τα καλύτερα μπαλέτα όλων των εποχών. Ενσαρκώνει όσο κανένα άλλο, όλη τη γκάμα των ανθρώπων συναισθημάτων. Από την ελπίδα μέχρι την απόγνωση, από τον τρόμο μέχρι την τρυφερότητα, από την μελαγχολία μέχρι την έκσταση. Η παράσταση του μπαλέτου είναι γραμμένη σε τέσσερις πράξεις. Τη μουσική της παράστασης έγχρωψε ο Ρώσος συνθέτης Πιότρ Τσαϊκόφσκι τη διετία 1875 - 1876, ενώ η ιστορία της βασίζεται σε ρωσικά λαϊκά παραμύθια, όπως και σε ένα αρχαίο γερμανικό μύθο. Ένας λυγερόκομος πρίγκιπας ερωτευμένος μια καλλονή, πληγώντας όταν κακόβυλος μάγος μεταμορφώνει την κοπέλα του σε λευκό κύκνο. Τα μάγια λύνοντα μόνο μέσα από τον έρωτα, όπως και γίνεται. Ο πρίγκιπας και η δύορφη κοπέλα όπως παλιά, αναβιώνουν τον έρωτα τους, φεύγοντας στον Ουρανό.

Από το 1911 όταν για πρώτη φορά η παράσταση ανέβηκε εκτός Ρωσίας στο Λονδίνο μέχρι τις μέρες μας χιλιάδες παραστάσεις έχουν γίνει σε όλο τον κόσμο, διασκευασμένες ανάλογα με τους χορογράφους κάθε φορά.

Φέτος, παρά το γεγονός ότι η παράσταση θα ανεβεί στο μέγαρο μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης, στη λίμνη Βιστωνίδα θα ανεβαίνει καθημερινά, με πρωταγωνιστές ζωντανούς κύκνους μέχρι την Ανοιξη. Κάπου εκεί οι κύκνοι θα ανέβουν πολύ ψηλά στον Ουρανό και θα τραβήξουν για τις βρόεις πατριδίς τους.

Στο Πόρτο - Λάγος μας έρχονται όταν ο χειμώνας στις χώρες του βρέουν διαζώματος είναι πολύ βαρύς. Η λίμνη Βιστωνίδα θα είναι το σκηνικό, ενώ οι μπαλαρίνες με τους χορευτές οι βουβόκυνοι και αγριόκυνοι, τα δυο είδη κύκνων που ενδημούν με όσους ακόμα έρχονται για να ξεχειμανίσουν. Οι κύκνοι γίνονται λευγάρι μια φορά. Δεν αλλάζουν το ταίρι τους. Ετοι φεύγουν στην αιωνιότητα για πάντα.

Ο ΕΡΩΤΑΣ - ΘΕΟΣ διέπει τις κινήσεις τους είτε στέκονται ο ένας απέναντι στον άλλο ράμφος με ράμφος, είτε βουτάνε στο νερό για ώρες το λαμπό και το κεφάλι.

Η ΑΡΜΟΝΙΑ χαρακτηρίζει τις κινήσεις τους στα στιγμιότυπα που αφιερώνουν σε μας τους παρατηρητές. Χάρη - ομορφιά - ύφος - αρχοντιά συνυφασμένα υπογράμμιζουν το μεγαλείο, το ΚΑΛΛΟΣ, όπως υμνήθηκε από τους λυρικούς ποιητές όλου του κόσμου, όπως το απαύγασμα (λάμψη - αιστινοβολία) ψυχής ανεβάζει στα ουράνια τον συναισθηματικό κόσμο, χαρακτηριστικό των Εορτών που περιμένουμε.

Η λίμνη των κύκνων είναι η λίμνη Βιστωνίδα. Το θεωρείο - παρατηρητήριο - πολύ διαφορετικό από τα αντίστοιχα των μεγάρων μουσικής. Γαλήνιο ταξίδι της ψυχής η εναρμόνηση μας με τον κόσμο των κύκνων.

Μια πρώτης τάξης ευκαιρία να επανέλθουμε σε αξίες που χάσαμε. Κόσμους που δεν έχουμε το δικαίωμα να αποστερούμε από τα παιδιά μας.

ΟΙ ΚΥΚΝΟΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ.
Η ΛΙΜΝΗ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ ΕΙΝΑΙ Η ΛΙΜΝΗ
ΒΙΣΤΩΝΙΔΑ.

■ **Το Ημερολόγιο μιας Ανάβασης**

Γράφει ο Γιώργος Ζου

Βρίσκεται μια ώρα που όλοι κοιμούνται και υπάρχει πουσιά στο σπίτι. Κάθεσαι απλά στο πάτωμα βάζοντας στην άκρη οπιδόπιτε σε ενοχλεί και αρχίζεις να απλώνεις ένα-ένα όλα τα απαραίτητα σύνεργα της επόμενης εξόρμησής σου (πάνω στο χαλί βέβαια και ας παραπονιύνται κάποιοι) και συγχρόνως μετράς προσέχοντας να μη σου διαφύγει κάπι. «Σχοινιά, καραμπίνερ, κράνος, φακός, φαρμακείο, καταβατήρας κλπ.» και η λίστα συνεχίζεται μέχρι να εξαντλήσεις όλο το απόθεμα των «απαραίτητων» πραγμάτων που σου έχει φορτώσει ο αγοράς τα τελευταία χρόνια. Κάποια σίγουρα είναι για την ασφάλειά σου, κάποια όμως απλά για να καλύψουν τις καταναλωτικές σου ορέξεις.

Στη δεύτερη πράξη του έργου θα πρέπει να ποιηθείσεις όλα όσα «αράδιασες» στο χαλί μέσα σε ένα-όσο το δυνατό μικρότερο σακίδιο, προσποθώντας να ξεγελάσεις τον εαυτό σου και να τον πείσεις ότι το μικρό είναι και ελαφρύ. Όταν το καταφέρεις και αυτό, από τεχνικής άποψης είσαι έτοιμος να τολμήσεις τον άθλο σου.

Είναι όμως αυτή η πραγματικότητα; Είναι δυνατόν, μια κούφια από «γκατζετάκια» να σε καταστήσουν ικανό να πετύχεις τον στόχο σου; Η μίνως φτάνει όλος αυτός ο ιδρώτας που έχεις καθώς προετοιμάζουν για το μεγάλο σου εγκέιρημα; Σίγουρα είναι όλα απαραίτητα και για αυτό το λόγο αφιέρωσες χρόνο -που δεν είχες- για να αποκτήσεις πληροφορίες που θα βελτιώναν τις δεξιότητές σου και θα αναβάθμιζαν τις γνώσεις σου πάνω στο αντικείμενο, ενώ παράλληλα κατέστρωνες σχέδια που θα σου επέτρεπαν να προβλέψεις και να αποφύγεις τις δυσάρεστες τυχόν εκπλήξεις.

Τίποτα όμως από όλα αυτά δεν έχει διαίτερη αξία, αν λείπει το πραγματικό, αγνό, και αληθινό κίνητρο που θα σε σηράξει να πραγματοποιήσεις το πρώτο σου βήμα και θα σε συνδεύει μέχρι το τελευταίο σου. Αυτό το κίνητρο που δεν συνδέεται, ούτε με τη δόξα, ούτε με την αναγνώριση και σίγουρα ούτε και με κάποιο πρωτάθλημα ή κύπελλο. Αντιθέτως ίσως ποτέ κανείς να μη μάθει τους «άθλους» σου, ποτέ κανείς ίσως να μη μάθει τις δυσκολίες που αντιμετώπισες και τα ρίσκα που πήρες. Ακόμη όμως και αν κάποιος το μάθει, μη περιμένεις συγ-

χαρητήρια ή τιμές, αλλά μια ερώπωση συνδεύομενη από ένα βλέμμα απορίας και αποδοκιμασίας μαζί που θα ενωθούν σε μια λέξη και θα περιμένουν εναγωνίως την απόκριση σου.

Γιατί; Γιατί να το κάνεις αυτό; Γιατί ταλαιπωρείς σε αυτόν τον βαθύμιο τον εαυτό σου και τους γύρω σου, αφού δεν υπάρχει ένας απώτερος σκοπός; Αν και δόθηκαν πολλές και διάφορες απαντήσεις σε αυτό το θέμα δε χρειάζεται να τις επαναλάβουμε. Χρειάζεται όμως να ρίξουμε μια πιο βαθιά ματιά στις ερωτήσεις και να διακρίνουμε την αφελιγματική νοοτροπία που έχει αναπτυχθεί στην εποχή μας και έχει σαν μόνιμο και μοναδικό ακόπο της το κέρδος.

Αν και σίγουρα υπάρχουν κέρδη και οφέλη που αποκομίζονται από την ορειβασία, δεν σχετίζονται πάντα με την κατοχή υλικών αγαθών, αλλά με την ανάπτυξη ισχυρών δεσμών φίλιας με τους σχοινο-συντρόφους σου, με την αποτύπωση όμορφων εικόνων και με μικρές δύσκολες ή χαρούμενες στιγμές που μοιράζονται με ανθρώπους που εσύ επιλέγεις για να μοιραστείς. Αν όμως σκάψουμε ακόμη πιο βαθιά θα δούμε πως όλα αυτά, έπονται της αγνής και αυθόρυμπης επιθυμίας του ανθρώπου να βρεθεί κοντά στη φύση και να ατενίσει τον ορίζοντα από το πιο ψηλό σημείο που μπορεί ο ίδιος να σταθεί.

Οι δρόμοι Της Πόλης μας καλούν...

Με λέξεις ίσουχες και απαλές. Χωρίς αλαλαγμάτις, φάλαγγες και ασφαγία. Με τον λόγο και την εμπειρία. Χωρίς την διδάσκαλία συστημάτων αλήθειας.

Ήρθε ο καιρός που η Πόλη πρέπει να τινάξει από πάνω της τα πέπλα των καλλιεργημένων παρανοήσεων.

Η πόλη έχει ανάγκη από ένα αίσθημα διαστολής, το οποίο είναι και το μόνο που μπορεί να μεταβάλλει την θέση της αλλά και τις αισθήσεις της. Πρέπει να αφήσουμε να ανθίσουν επιτέλους οι κυψέλες του μυαλού μας.

Η πόλη μπορεί δυνητικά να καταστεί ένας ατέλειωτος βοτανικός κήπος. Όλη η Πόλη. Μην το ξενάγτε. Με τον τρόπο αυτό θα γεμίσει χρώματα ο καμβάς της.

Η δύναμη της πόλης μας ιστορικά πάντα πάντοτε ο πολιτισμός. Πολιτισμός σε όλες του τις μορφές. Αυτός θα ανακαινίσει την παρακμή, και θα φιλτράρει τις υπερβολές της. Εκεί θα πρέπει να εστιάσουμε και να επικεντρωθούμε, σε συνεχή καθημερινή βάση.

Ευπωνύματα το σόφερμα του ανέμου του πολιτισμού στην Πόλη - Αγορά Της Ξάνθης, θα μπορέσουμε να ζωτανεύσουμε τον κίριο των αισθήσεών της.

Καιρός να διασημάνουμε μια και καλή, μοντέλα που βίωσαν την παρακμή τους, στην λογική των υψηλών ντεοιμπέλ και στην διασκέδαση του «τα τραπέζακια έξω».

Τα αιμοφόρα αγγεία της Πόλης, οι πολίτες - οπλίτες της, με ρυθμούς και ποιότητες, μπορούν να βγάλουν στην επιφάνεια τα νερά που τρέχουν από κάτω της. Όλες οι γενιές, η καθεμία με την δικιά της υγρασία και το δικό της ειδικό βάρος, να ενωθούν για το κοινό καλό.

Είμαστε ρεαλιστές. Περιμένουμε τον πρώτο πολίτη - δημότη να τολμήσει να βγει στους δρόμους της Πόλης. Θα δει κάτω από την επιφάνεια ένα αστικό τοπίο με μεγάλες δυνατότητες.

Αειφόρα ανάπτυξη, οικολογία, ψηφιακή τεχνολογία είναι έτοιμες για έναν διάλογο μεταξύ τους.

Να βάλει τις βάσεις για την αρχή μιας συζήτησης με άξονα μια διαφορετική πραγματικότητα.

Η υλοποίηση μιας πράσινης πολιτιστικής διαδρομής που θα στηρίζεται σε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα εκδηλώσεων καινοτομίας και δράσεων όλο τον χρόνο είναι στις δυνατότητές μας.

Γράφει ο **Μιχάλης Σπανίδης**

Και είναι και η μόνη μας διέξοδος.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΠΟΛΗ

έτοι θα είναι το όνομά της

Γιορτή μύθων και παραμυθιών. Όλο τον χρόνο.

Μια καταβύθιση στην μνήμη, με στιγμιότυπα ζωής αποκαλυπτικά, διειδυτικά.

Μια προκλητική πρόταση, μέσα από μια δύσος γοητείας που παράγεται στην ερημιά από «τα παιδιά που μετράνε ακόμη τα στράτα».

Σταδιακή ανασύνταξη δυνάμεων.

Καιρός να σπάσουμε μια σημαία αξιοπρέπειας, στηριζόμενη στην οποία εμφάνισης και ουσίας, κοινωνίας και γνώσης.

Ανύποπτες στιγμές της Πόλης - Αγοράς, με αυτοσκέδια θεατρικά και μουσικά δράμενα, παράλληλες εκδηλώσεις με εκθέσεις και συζητήσεις.

Πολλοί ενδιαφέροντες μικρόκοσμοι να εναλλάσσονται ανά μικρές αποστάσεις. Η αισθηση θα αλλάζει στους καθημερινούς εμπορικούς δρόμους. Συναντίσεις υπέροχων προσώπων, πλιοκαμένων γερόντων να διηγούνται ιστορίες και ανέμελα παιδιά σε ένα ατελέωτο παιχνίδι.

ΑΡΧΟΝΤΟΥΠΟΛΗ

Μια τομή στον χρόνο, γεμάτη από δράσεις όλο τον χρόνο.

Μια διαρκή συνομιλία με το εναλλασσόμενο κοινό, ριζωμένη στην ομηρευτική και την συλλογικότητα.

Μια ελκυστική σκηνή, με ψυχωφελή μουσικό-θεατρικά θέματα.

Προσδοκά να υπενθυμίζει το μεγαλείο της Πόλης - Αγοράς όταν είναι ενωμένη και να αποτελεί σημείο αναφοράς για την μετάβαση - επιστροφή στις σταθερές υψηλές αξεις του πολιτισμικού πράτειν.

Μέρες πιο ήπιες, που η Πόλη - Αγορά θα αφίνει να φανούν τα πραγματικά της χρώματα.

Υπέροχη και γοητευτική, να κρύβει στους υπέροχους κόλπους της, μοναδικές εκπλήξεις.

Ένα ατελείωτο παραμύθι, που με την αυθεντικότητα ανθρώπων και τοπίων, θα καταξιώνει το ταξίδι.

Αγωγή ψυχής χρειάζονται οι πολίτες, πρεμία, αρμονία, ευγένεια,

Μοναδικές στιγμές ανάτασης. Τα ίκνα μας παντού.

Στην Ξάνθη μας, το λίγο είναι αρκετό, το ξέρετε.

Κάθε πράξη μας λοιπόν ζυγισμένη και επεξεργασμένη, με έντιμη ευαισθησία, με αιχμηρότητα σπαθιού σαμουράι, απαλλαγμένη από οποιαδήποτε προσαρώμενη σαχλαμάρα, φασίζουσα παρουσία και αρπακτή των κηπουρών της αναξιοκρατίας.

Με εκτίμηση
Μιχάλης Σπανίδης

!?'<@!%#&*!@#*=#\$%-&*(;"?">&

TELIA+ PAVLA

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

